XXXV ANUL XXXV

NR. 5 MAIU 1945

REVISTA TEOLOGICĂ

DIN BISERICA RUSEASCĂ

REDACŢIA ADMINISTRAŢIA

SIBIU, ACADEMIA TEOLOGICĂ ANDREIANĂ

REVISTA TEOLOGICĂ

ORGAN PENTRU ŞTIINŢA ŞI VIAŢA BISERICEASCĂ ÎNTEMEIAT ÎN 1907

APARE LUNAR

SUB PATRONAJUL I. P. SF. MITROPOLIT **NICOLAE** AL ARDEALULU

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA:

ACADEMIA TEOLOGICĂ „ANDREIANĂ“, SIBIU, STR. MITROPOLIEI 24—28

ABONAMENTUL PE UN AN: 2500 LEI

Pentru studenţii în Teologie: 2000 Lei

Inscrisă în Registrul special al Tribunalului Sibiu sub nr. 1—1938
Autorizaţia Cenzurii Militare a Presei nr. 2147—1944

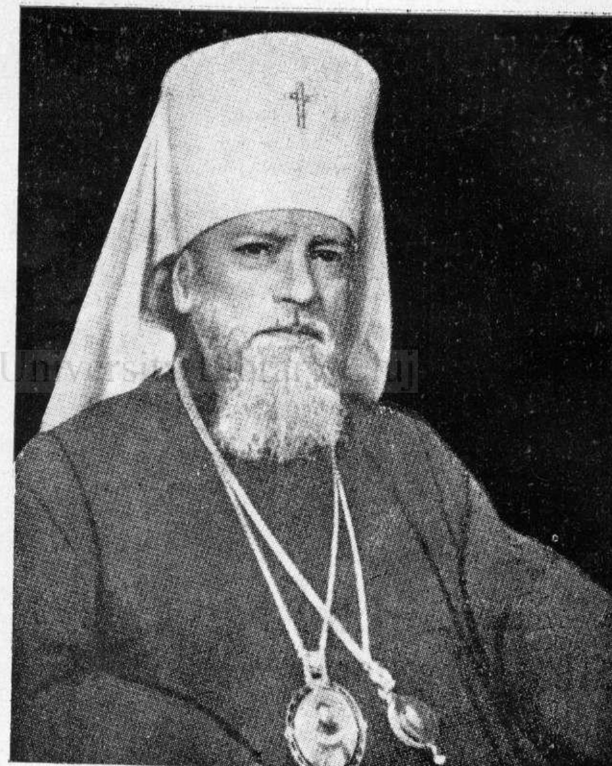
ÎN ACEST NUMĂR:

DIN BISERICA RUSEASCĂ

Ordinea articolelor e determinată numai de consideraţiuni tehnice

† SERGHIE
fost Patriarh al Rusiei

I. P. Sf. ALEXIE
Patriarhul Moscovei și al întregei Rusii

ANUL XXXV Maiu 1945 NR. 5

REVISTA TEOLOGICA

ORGAN PENTRU ȘTIINȚA ȘI VIAȚA BISERICEASCĂ

DIRECTOR: Prof. Dr. GRIGORIE T. MARCU

PACE

de

Diacon Dr. GRIGORIE T. MARCU
Profesor la Academia teologică „Andreiană"

Rod rumen al nebiruitei iubiri de deaproapele, al iubirii despre care un „nebun pentru Hristos", la graiul căruia răsună veacurile, afirmă fără să răgușască vreodată că „nici când nu se trece" (I Cor. 13, 8). *Numai* al acestei iubiri, care deși-i la îndemâna tuturora, rămâne doar privilegiul unora: al celor capabili de dragoste desmărginită, asemănătoare aceleia cu care ne-a cercetat Cerul milostivirilor creștine.

Pacea aceasta își merită numele: ea este darul lui Dumnezeu, mărturie a prezenței Duhului Sfânt în lume și, de aceea, *unica pace durabilă.*

Unii o au în ei. Abia când am ști-o sălășluită în fiecare viețuitor de pe scoarța planetei, pacea dintre oameni ar câștiga certitudinea unei trăinicii masive ca bolta tăriei.

Odată cu praznicul luminat al Invierii Domnului nostru Iisus Hristos, pentru creștinii cari își organizează legăturile cu Cerul după rânduielile dreptei credințe răsăritene — iar pentru ceilalți deodată cu florile lui Maiu — zorile păcii după care tânjește toată făptura au prins să înseninneze cerul încruntat al istoriei vremii noastre. Douămiișaptezecișitrei de zile de prăpăd și foc au trebuit să treacă până să s'ajungă aci. In 8 Maiu a. c., Germania, care a iscat

cel mai cumplit şi mai costisitor răsboiu cunoscut până acum, a capitulat necondiţionat faţă de oştirile biruitoare ale Naţiunilor Unite (URSS, Marea Britanie, USA şi Franţa), iar ostilităţile au încetat în toate sectoarele de luptă de pe continent.

Pe frunţile netezite de vestea cea mare a curmării răsboiului din Europa, stărue încă o dungă de încordare, o umbră de îngrijorare. Munca de reconstrucţie ce trebue să fie săvârşită, este imensă ca urmele devastatoare ale teribilului Marte. Ea pretinde sforţările unei generaţii — poate ale unui şir de generaţii. Ruinele văzute, ca şi descumpănirile lăuntrice, cer grabnică şi radicală tămăduire. Altfel, sângele milioanelor de victime ale răsboiului actual s'a vărsat în deşert.

Pacea, a cărei organizare nu va întârzia, are nevoie de temeiuri rezistente, ca să poată dura. Inţelepciunea oamenilor i le poate da, fără îndoială. Dar numai dacă se lasă povăţuită de înţelepciunea lui Dumnezeu.

In ultimă instanţă, organizarea şi mai ales *conservarea* păcii popoarelor e o problemă de primenire sufletească. Aceasta, săvârşită cu colaborarea lui Hristos — şi nu altfel! El e nemuritorul *Impărat al păcii.*

Ai înţeles, preote, care-i datoria *ta.* Sileşte-te s'o împlineşti.

Dumnezeu să-ţi ajute!

DIN VIAȚA ȘI ȘTIINȚA BISERICII ORTODOXE A URSS

CUVÂNT DE LĂMURIRE

Intre Biserica ortodoxă rusă și Biserica ortodoxă română au existat în toate veacurile relațiuni culturale și duhovnicești destul de frecvente. Ardealul însuși a apelat — și le-a primit — la ajutorul și ocrotirea Bisericii ortodoxe din Rusia în sec. al XVIII-lea, când Ortodoxia ardeleană era prigonită de împărații austriaci papistași. In ultimul timp însă nu mai știam despre Biserica din Rusia mai nimic: nici o veste adevărată nu avea voie să treacă granița, fără numai svonuri cari nu aveau nici un temeiu. Astăzi ne bucurăm de reluarea legăturilor de fapt cu Biserica patriarhală rusă și putem să ne dăm seama de rolul important al Bisericii ortodoxe în viața poporului și în apărarea patriei sovietice. Aceasta se datorește în cea mai mare parte fostului Patriarh Serghie, dela moartea căruia se implinește zilele acestea un an.

Teolog profund, care a împletit erudiția teologică cu sfințenia vieții, ierarh animat de un viu spirit misionar, de o neasemuită dragoste către popor și de o capacitate de organizare și conducere a destinelor Bisericii ce s'a verificat vreme de douăzeci de ani cât a fost locțiitor de Patriarh și pe urmă patriarh, Prea Fericitul Serghie a fost omul providențial al Ortodoxiei ruse.

Moștenirea pe care o primea în 1925 era una din cele mai grele. În raporturile cu statul: neîncredere, pentru că Biserica avea încă moșteniri țariste prin cari nu se putea încadra în noua ordine socială și politică; înlăuntru: desbinări între diferite partide bisericești. Misiunea pentru care a luptat și a dus-o la biruință a fost: câștigarea încrederii statului printr'o atitudine sinceră de loialitate, dovedită nu numai verbal ci și faptic; restabilirea disciplinei și unității Bisericii ortodoxe pe baza dogmelor și canoanelor ecumenice. Lupta a fost grea, dar a fos încununată de succes în ambele domenii: Biserica, prin legătura ei cu poporul, prin patriotismul ei luminat și fără rezerve, s'a putut încadra în nouile orizonturi ale istoriei și a devenit o funcție necesară și recu-

noscută în Statul sovietic; fracţiunile bisericeşti s'au întors la matcă şi unitatea Bisericii s'a întărit pe temelia credinţei ortodoxe tradiţionale.

De aceea, la catafalcul Patriarhului Serghie a îngenunchiat, în frunte cu ierarhii şi preoţii lui, tot poporul dreptcredincios al Rusiei, prohodindu-l ca pe un adevărat slujitor al Bisericii şi părinte al poporului. Redăm aici câteva pasagii din cuvântările ce s'au rostit cu acea ocazie (după Buletinul Patriarhiei din Moscova Nr. 6/1944):

„Din tinereţe şi-a dat toate puterile şi toate darurile slujirii Bisericii lui Dumnezeu şi a rămas credincios acestei slujiri. Domnul i-a hărăzit un timp scurt (1943—1944) spre a purta titlul de Patriarh al Moscovei şi al întregii Rusii — cap al Bisericii ruseşti — parcă numai spre a-i dărui plenitudinea măreţiei eclesiastice, ca o răsplată pentru meritele lui excepţionale bisericeşti şi ca o încoronare a acestora" (Mitropolitul Alexei).

„In acest timp, în împrejurări foarte complicate, trebuia aleasă cu înţelepciune, şi precis, calea cea adevărată pentru corabia Bisericii El a arătat-o cu o deosebită agerime şi a condus cu înţelepciune Biserica rusă pe calea aceea. Ea a constat în păstrarea deplină a predaniei apostolice şi a purităţii învăţăturii ortodoxe cu toate dogmele şi tradiţiile, cu toate rânduelile ei canonice şi liturgice" (Prot. A. P. Smirnov).

„Patriarhul Serghie, ca un teolog adânc şi erudit canonist ortodox, păstrând predaniile apostolice şi rânduelile canonice, a condus înţelept şi precaut, cu mână tare, ca un cârmaciu iscusit, corabia Bisericii ortodoxe ruseşti pe această furtunoasă „mare a vieţii" şi printre diferiţi munţi şi stânci submarine a trecut-o în ape line şi paşnice — iar oile cele rătăcite şi risipite în ţări depărtate, văzând pajiştea verde a sfintei noastre Biserici, au început să se întoarcă la staulul ei!..." (Arhiepiscopul Grigorie de Saratov şi Stalingrad).

„Poporul nostru dreptcredincios a înţeles şi a simţit cu inima că numai el, sfântul lui părinte, prin conducerea lui înţeleaptă, în perioada desbinărilor bisericeşti, a mântuit Biserica rusă de pieire şi destrămare; de aceea îl răsplăteşte cu iubire fierbinte şi se închină cu evlavie înaintea lui" (Prot. Colciţchii).

„Timpul cât a condus Patriarhul Serghie Biserica (1925—1944) este o epocă istorică în viaţa Bisericii ruse, care a ieşit din cuptorul încercărilor mai tare şi mai împodobită; iar Fericitul Serghie va intra în istorie şi va trăi veşnic alături de înţeleptul Filaret şi sfinţii Petru,

Alexei şi Ermoghen, ocrotitorii pământului rusesc" (Mitropolitul Nicolae din Crutiţ).

Aceasta ne-a îndemnat să închinăm şi noi aceste umile rânduri fericitului întru pomenire Patriarh Serghie. Ele cuprind un articol despre „Locţiitorul lui Hristos pe pământ" apărut în „Buletinul Patriarhiei din Moscova "Nr. 2|1944, viaţa pe scurt a patriarhului Serghie şi viaţa pe scurt a noului patriarh al Rusiei, I. P. Sf. Sa Alexei, vrednicul urmaş al marelui ierarh Serghie.

ARE HRISTOS LOCȚIITOR ÎN BISERICĂ?[1]

de

† SERGHIE
fost Patriarh al Moscovei și al întregei Rusii

Domnul nostru Iisus Hristos, înainte de patimile Sale, a mărturisit despre apostoli în rugăciunea către Tatăl Său: „Când eram cu ei în lume, eu îi păzeam în numele tău. Pe cari mi i-ai dat i-am păzit și nimeni din ei n'a pierit decât fiul pierzării, ca să se împlinească Scriptura. Iar acum vin la Tine. Și eu nu mai sunt, iar ei sunt în lume. (Ioan 17, 12. 13. 11). Ce va face acum acest număr restrâns de oameni fără vicleșug, înarmați numai cu „Cuvântul Tău?" (v. 14). Căci anume pentru acest Cuvânt lumea, cu căpeteniile ei, îi va urî și se va năpusti asupra lor cu toate puterile, ca să stingă lumina adevărului lui Hristos de-abia aprinsă pe pământ. Mântuitorul însă nu se roagă pentru ca apostolii să aibă pe pământ existență îmbelșugată, în liniște și îndestulare. Dimpotrivă: „Sfințește-i întru adevărul Tău" (5, 17) spune El, — să-i sfințești, adecă să-i dai la lucrarea adevărului, să le dăruești puteri ca să se dedice cu totul lucrării adevărului, încât să fie gata a răbda totul și a-și pune viața pentru El precum Hristos și-a pus-o. Prin urmare, primejdia de căpetenie, de care Domnul Iisus se roagă ca apostolii și urmașii lor să fie păziți, nu sunt răutățile care îi așteaptă din partea lumii vrăjmașe lor, ci ca lumea aceasta cu ispitele ei să nu-i seducă și să nu-i târască spre trădarea adevărului. Apostolul Pavel, în cuvântarea sa de despărțire de preoții din Efes, inspirându-le „luare aminte asupra lor înșile și a turmei lor", le atrage nemijlocit atenția asupra clătinărilor și trădărilor din sânul clerului Bisericii: „Căci eu știu aceasta, spune dânsul, că

---

[1] Acest articol al Patriarhului Serghie al Moscovei și al întregei Rusii a fost publicat în Buletinul Patriarhiei din Moscova Nr. 2/1944 p. 13—18.

după plecarea mea vor intra între voi lupi răi, cari nu vor cruţa turma. Şi dintre voi înşivă se vor ridica bărbaţi grăind lucruri sucite, ca să atragă pe ucenici după ei" (F. Ap. 20, 29—30). In felul acesta, lumea vrăjmaşă lui Hristos nu numai că va năzui să stingă lumina lui Hristos cu tot felul de prigoane, dar şi cu alte mijloace exterioare. Lumea va izbuti să pătrundă în chiar lăuntrul corăbiei lui Hristos: în mijlocul paznicilor instituiţi de Hristos va izbuti să-şi găsească slugi, cu ale căror proprii mâini să dărâme lucrarea lui Dumnezeu.

Pe ce cale şi cu ce mijloace mica turmă a lui Hristos, despărţindu-se de Invăţătorul şi Domnul Său, care, până a fost cu ei, îi păzea în numele Tatălui Său (v. 12), va ieşi acum biruitoare din această luptă atât de primejdioasă? De unde siguranţa că porţile iadului nu vor birui Biserica lui Hristos? (Mateiu 16, 18).

La această întrebare, romano-catolicii dau un răspuns clasic de clar şi hotărât: Domnul Iisus Hristos, plecând la Tatăl Său, a încredinţat Biserica pe pământ, adecă pe apostoli şi pe toţi „cei cari vor crede prin cuvântul lor în Mine", locţiitorului Său, apostolului Petru, care a devenit episcopul capitalei universale — Roma — şi a învestit pe acest apostol cu darul extraordinar al infailibilităţii în hotărârile care privesc credinţa şi rânduielile bisericeşti pentru toată lumea. Dela apostolul Petru, primul episcop pe scaunul din Roma, funcţiunea de locţiitor, cu toate prerogativele ei şi cu darurile extraordinare, trece prin succesiune papilor din Roma, cari conduc Biserica pe pământ, păzind în ea infailibil adevărul lui Hristos şi respingând cu autoritatea lor infailibilă încercările porţilor iadului de a schimba acest adevăr.

Suntem de acord că învăţătura despre Biserica pământească este expusă de catolici cu o armonie seducătoare. La ei, Biserica se înfăţişează ca o organizaţie foarte înţeleaptă, foarte bine adaptată problemelor ce stau în faţa ei pe pământ. Cu toate acestea, discutând despre împărăţia lui Dumnezeu şi, în deosebi, despre soarta Bisericii lui Hristos pe pământ, nu se pot uita cuvintele Domnului: „Gândurile mele nu sunt gândurile voastre şi căile voastre

nu sunt căile mele. Ci cât sunt de sus cerurile față de pământ, atât sunt de sus căile mele față de căile voastre și gândurile mele față de gândurile voastre" (Is. 55, 8—9); sau către apostol: „Nebunia lui Dumnezeu este mai înțeleaptă decât oamenii și slăbiciunea lui Dumnezeu este mai tare decât oamenii" (I Cor. 1, 25).

Noi vedem din Evanghelie că Domnul Iisus Hristos, despărțindu-se trupește de lumea pământească, nicidecum nu s'a gândit să se desfacă de grija pentru Biserica Sa. Dimpotrivă, El a făgăduit apostolilor cu toată hotărârea: „Iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului", și anume pentru ca să conlucreze, „să păzească (în Biserică) toate câte a poruncit El apostolilor" (Mt. 28, 20). In acest sens înțelege și Biserica noastră cuvintele Domnului și în această nedespărțită prezență a Domnului în ea vede garanția invincibilității sale de către porțile iadului. „Eu sunt cu voi" se cântă în condacul dela Inălțare; prin urmare „nimenea împotriva voastră". După apostol, Domnul veghează neîncetat asupra Bisericii: „Ca să și-o înfățișeze Biserică slăvită, neavând pată, nici sbârcitură sau altceva de felul acesta, ci ca să fie sfântă și fără prihană" (Ef. 5, 27). Aprofundându-se în contemplarea „marei taine", existența lui Hristos în Biserică, apostolul vede în această existență prototipul spiritual, chipul legăturii prin căsătorie. Precum în căsătorie doi se unesc într'un trup și din acel moment trăiesc într'o viață nedespărțită, așa și Hristos, Capul, cu Biserica, trupul Său, alcătuesc o singură ființă, care trăiește o singură viață, amândouă părțile întregindu-se una cu alta și fiind nedespărțite până la sfârșitul veacului. Cu darul Său, Hristos „hrănește și încălzește Biserica" și astfel în ea mântuiește pe oameni, iar Biserica supunându-se lui Hristos, participă astfel activ la mântuirea oamenilor. In conștiința acestei uniri reale cu Hristos, Biserica îndrăznește a se mărturisi ca unica purtătoare pe pământ a învățăturii nevătămate a lui Hristos, ca unica păstrătoare a darurilor binecuvântate și unica poartă a mântuirii. Mare însemnătate are pentru Biserică și rânduiala ei canonică exterioară, stăruința și înțelepciunea conducătorilor ei pământești. Căci nu înzadar „Duhul

Sfânt i-a pus pe ei să păstorească Biserica" (F. Ap. 20, 28). Toate acestea însă numai atâta vreme cât este cu ei Cel ce a spus: „Eu sunt cu voi". Prin depărtarea lui, Biserica rămâne numai formă goală, fără dar și fără puterea de a mântui, lucru despre care istoria bisericească ne înfățișează nu puține exemple.

In lumina învățăturii apostolice despre unirea reală a lui Hristos, Capul, cu Biserica, Trupul Său, orice fel de discuții despre vreo înlocuire a Lui în Biserică devin, în realitate, imposibile. Se poate vorbi despre aceasta numai întrucât Biserica e privită ca organizație pământească, omenească, deși cu probleme cerești. Aici, pe primul plan e administrația, iar pentru administrație nu e important dela cine vin dispozițiile, numai ca această persoană să aibă împuternicirea cuvenită. Dar dincolo de învățătura apostolică arătată, discuția despre înlocuirea lui Hristos cu oricine altul, nu numai că nu poate fi primită, dar nu e lipsită chiar de o bună parte de sacrilegiu pentru conștiința creștină simțită.

Prin analogie, ne vine în minte faptul că unii învățați sunt gata a recunoaște ca neobligatorie învățătura despre pururea fecioria Maicii Domnului. Pentru noi, zic aceștia, e important că Prea Sfânta Fecioară a fost fecioară la nașterea Dumnezeului-Om, Mântuitorul nostru, iar dacă a rămas fecioară pentru totdeauna sau a trăit apoi viața unei femei obișnuite și a avut alți copii, aceasta ar fi indiferent. Afundându-se în logica dogmatică, oamenii aceștia uită să cugete dacă Prea Sfânta Fecioară Maria ar fi fost vrednică să fie Maica Domnului în cazul când pentru ea ar fi fost indiferent dacă rămânea în întregime și pentru totdeauna cu Domnul, sau dacă își dădea iubirea oricui altuia! Neconformitatea morală vorbește chiar prin sine însăși despre această greșală dogmatică. Tot astfel și cu învățătura despre înlocuirea lui Hristos în Biserică.

Dacă Hristos spune despre Biserică: „Una singură este porumbița mea, neprihănita mea" (Cântarea cântărilor 6, 8) și pentru ea își pune viața Sa, atunci și Biserica își amintește pentru totdeauna: „Eu sunt a iubitului meu și iubitul meu este al meu" (C. c. 6, 3). El, pentru mine, nu se com-

pară cu nimeni, „osebindu-e din zece mii" (5, 10). Fie și numai teoretic, nici prin minte nu ne poate trece a închipui pentru Biserică pe cineva altul în locul iubitului: aceasta ar însemna lepădare, trădarea unicului ei Mire și Mântuitor. Cele mai clare expresiuni ale devotamentului Bisericii lui Hristos sunt, fără îndoială, mucenicii și nevoitorii. E cunoscut că unii nevoitori catolici au ajuns până la extaz în venerarea inimii lui Iisus, până la stigmate în trăirea patimilor lui Hristos. Oare ar fi putut atinge ei toate acestea împărțindu-și inima și atenția între Iisus Hristos și locțiitorul Său pământesc? Aceasta e o imposibilitate din punct de vedere psihologic.

Dar pe lângă neconformitatea principială și morală a învățăturii despre înlocuire, chiar din punct de vedere faptic, Capul — Hristos, nu poate fi înlocuit în Biserică — Trupul lui, nici de înger, necum de om. Biserica aparține și pământului și cerului, precum este scris: „Ca înțelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feluri să se facă cunoscută prin Biserică domniilor și stăpâniilor din ceruri" (Ef. 3 10). Omul însă „praf și cenușe" (Gen. 17, 27) este — chiar și pe pământ — numai un pelerin, un oaspe ce stă câteva clipe și e supus necontenit schimbării. Atâta vreme cât arde în el „dragostea cea dintâi" (Apoc. 2, 4) el se înalță; îndată ce începe a se răci, cade și se coboară în tină. Și dacă „nu-și aduce aminte (la timp) de unde a căzut și nu se pocăește" (v. 5) atunci ajunge a fi lepădat din gura lui Hristos (Apoc. 3, 16). De soarta aceasta nu-l va scăpa pe păcătos nici rangul bisericesc, nici slava trecută a scaunului ce-l ocupă, nici reputația orașului în care trăiește. „Atunci veți începe să ziceți: am mâncat și am băut înaintea ta și ai învățat în piețile noastre. Și va zice: Vă spun: Nu vă știu de unde sunteți. Depărtați-vă dela mine toți făptuitorii de nedreptate" (Luca 13, 26—27). Soarta aceasta cuprinde câteodată orașe și popoare întregi. Evreilor, ce se mândreau cu templul lor și cu Ierusalimul, le-a venit odată vremea să li se spună: „Iată, casa voastră se lasă pustie" (Mt. 23, 38) și să deplângă fosta măreție la „zidurile plângerii".

E adevărat că, în practică, orice grupare omenească,

spre a realiza în ordine şi cu succes o lucrare obştească, e condusă de cineva care e conducătorul ei. Şi se pare că în sensul acesta s'a desvoltat istoria şi rânduiala externă a Bisericii. Episcopiile, primele celule, mici, dar faptic neatârnătoare de nimeni, s'au unit treptat în grupe: eparhii, mitropolii, exarhate şi aşa mai departe, până s'au constituit cele cinci patriarhate, la rând cu cari s'au constituit grupe mari în forma Bisericilor naţionale. In fruntea fiecărei grupări mai mari stă unul din episcopi, pe cari ceilalţi episcopi din grupare „trebue să-l recunoască drept cap şi să nu facă nimic peste ceea ce au dreptul să facă fără învoirea lui" (Const. Apost. 34). Aşa dar, în desvoltarea aceasta a vieţii bisericeşti, n'ar fi părut nepotrivit dacă în fruntea întregei Biserici universale pământeşti ar fi stat un singur conducător, sau întâiul stătător în calitate, de exemplu, de preşedinte al sinodului ecumenic, dar nicidecum ca locţiitor al lui Hristos, şi numai drept cap al ierarhiei bisericeşti, mai ales dacă el era şi episcopul vreunei capitale universale.

Dacă se va desăvârşi vreodată desvoltarea vieţii bisericeşti în aşa fel încât să aibă un singur conducător, nu putem şti. Deasemenea nu vom stărui nici asupra pericolului ce rezultă din concentrarea tuturor puterilor în mâinile unui singur om, care e supus tuturor ispitelor. Admitem chiar că din punct de vedere administrativ concentrarea conducerii într'o singură persoană poate fi folositoare Bisericii, dar iarăşi nu vom uita nici dumnezeeştile cuvinte citate mai sus: „Gândurile mele nu sunt gândurile voastre", şi celelalte. Domnul conduce Biserica Sa pe căile ce-i sunt Lui plăcute şi numai Lui cunoscute, şi aceste căi nu coincid întotdeauna cu combinaţiile înţelepciunii omeneşti.

Neîncredinţând Biserica nimănui, Domnul stă singur în fruntea ei până la sfârşitul veacului şi pentru propovăduirea Evangheliei şi conducerea turmei bisericeşti a trimis în lume pe Apostoli şi prin ei şi după ei episcopatul ortodox. Apostolii au pornit să binevestească lumii întregi, fără a fi legaţi cu vreo supunere reciprocă sau cu stăpânirea unuia asupra altuia, ci numai prin „legătura iubirii"

și abnegația deplină a tuturora pentru stăpânitorul Hristos-Domnul (Irmosul din Joia Mare). Tot așa și episcopii, deși în chip necesar ocupă scaune neegale ca importanță și merite, sunt înzestrați cu daruri sfințitoare egale și stau „uniți în legătura iubirii", în care nu trebue „să pătrundă trufia puterii lumești" (Canon 8. Sin. III. Ec.). Acestui început al organizării bisericești (libertatea Bisericilor și conlucrarea lor armonioasă în păstrarea poruncilor lui Hristos), istoria bisericească i-a găsit o splendidă expresiune în sistemul amintit mai sus al grupării bisericilor, fiecare grupare fiind sub conducerea unei persoane. Dar aceeaș istorie bisericească ne dă și un sever avertisment contra nădejdilor deosebite în sistemul exterior. Este îndeajuns să amintim numele lui Nestorie, Dioscur și pe alții asemenea lor, fie pe cei din fruntea patriarhatelor, fie pe papii catolici din timpul din urmă. Popoare întregi, cari au strălucit oarecând în ortodoxie, distinse în luptă și mucenicie, acum lepădate de Biserică, rămân monumente triste ale nedesăvârșirii sistemului omenesc cu toată înțelepciunea lui. Ca instituție dumnezeească și cu țeluri transcendente, Biserica nu poate exista numai prin mijloace omenești și înțelepciune omenească. De aceea Capul divin al ei nu lasă viața Bisericii lipsită de amestecul Său nemijlocit. Așa cum Israilului celui vechiu Dumnezeu i-a trimis pe judecători și profeți, Bisericii Sale îi trimite, în momente deosebite, de obiceiu oameni înzestrați cu daruri excepționale, asemenea proorocilor, tari cu duhul și cu credința. Fără a avea vreo încredințare oficială, oamenii aceștia, prin faptele lor, se ridică din massa cea mare și devin conducătorii altora. Conducerea aceasta n'are caracter oficial, nu se prezintă ca funcțiune rânduită de Biserică și nu se ține totdeauna în ramele slujbei oficiale. Ca orice proorocie, ea este meritul personal al acestor oameni, fapta inițiativei lor personale și a zelului lor pentru Dumnezeu și Biserica Sa. Acest merit, fiind temporal și parcă întâmplător, nu le dă acestora nici un drept la conducerea oficială a Bisericii sau la ocuparea unuia sau altuia dintre scaunele arhierești. Exemplu strălucitor în acest sens este Sf. Grigorie Teologul, unul din principalii luptători contra lui Macedonie și orga-

nizator al Bisericii din Constantinopol, care cu toate acestea — după ce lupta s'a terminat — n'a fost oprit pe scaunul din Constantinopol.

Chiar în zorile istoriei bisericeşti, când trebuiau „întăriţi fraţii" şi să se pună bazele Bisericii în diferite ţări, s'au ridicat sf. apostoli Petru şi Pavel: Petru, pentru creştinii tăiaţi împrejur; Pavel, pentru cei netăiaţi împrejur (Gal. 2, 7—8).

Precum vedem din Faptele Apostolilor, sf. Petru a acţionat atunci cu iniţiativa unui adevărat conducător. Aceasta însă nu i-a deschis calea spre ocuparea unicei funcţiuni oficiale de atunci în Biserică: episcopatul Ierusalimului; l-a ocupat sf. Iacob, fratele Domnului; şi aceasta, de remarcat, chiar în mijlocul creştinilor dintru tăierea împrejur. Asemenea şi sf. Pavel a pus în Biserici episcopi şi a poruncit ucenicilor lui să facă la fel, dar el însuşi n'a ocupat nici un scaun stabil. Că prin ocuparea scaunului din Ierusalim a trecut asupra sf. Iacob, unul din cei şaptezeci, şi oarecare întâietate în cinste sau superioritate, chiar şi înaintea celor doisprezece Apostoli, aceasta se vede: întâi, prin luarea asupra sa a conducerii prezidenţiale a Sinodului apostolic din Ierusalim în prezenţa celor doi verhovnici apostoli Petru şi Pavel (F. Ap. 15, 13—27); şi în al doilea rând, încă şi mai mult, recunoaşterea acestei întâietăţi (şi înaintea ap. Petru) de către toată Biserica primară-universală: în lista epistolelor sinodale ale Apostolilor din vechime este pusă întâi epistola sf. Iacob, iar epistolele sf. Petru ocupă locul al doilea. Această rânduială nu s'ar fi putut menţine pentru totdeauna dacă Biserica primară ar fi recunoscut pe sf. Petru drept cap pământesc al ei, şi cu atât mai mult drept locţiitor al lui Hristos.

Şi în veacurile următoare s'au ridicat în Biserică astfel de conducători extraordinari (prooroci), ca de ex.: sf. Irineu de Lyon, Ciprian de Cartagina; în timpul tulburărilor ariane: sf. Atanasie cel Mare, capadocienii Vasile cel Mare şi cei doi Grigorie; în timpul luptelor nestoriane: sf. Ciril al Alexandriei; cu monofiziţii: sf. Leon, papa Romei; în alte cazuri, alţii.

Se cuvine să remarcăm că — în aceste lupte — conducătorii Bisericii n'au fost necondiţionat episcopii din centrele mai importante, ci de exemplu: Grigorie făcătorul de minuni din Neocezareea, Spiridon al Trimitundei, Grigorie Teologul, episcop de Sasima (un oraş neînsemnat), iar Teodor Studitul şi Ioan Damaschin nici n'au fost episcopi.

Pe calea aceasta, sub binecuvântatul acoperemânt şi purtarea de grijă a cerescului ei Verhovnic, Arhiereu şi Cap, prin ostenelele şi suferinţele celei de Dumnezeu luminate a sfinţilor apostoli, părinţi şi învăţători, sfânta noastră Biserică ortodoxă „în răsărit sădită" şi în toată lumea, în toate ţările şi la toate popoarele răspândită, care preamăreşte în toate limbile pe Sfânta Treime până acum şi de atâtea veacuri fără un cap şi diriguitor pământesc menţine nevătămată sfânta credinţă ortodoxă încredinţată ei de Hristos şi conduce ferm pe fiii săi spre veşnică mântuire.

Credem că şi până la sfârşitul veacului Hristos nu va părăsi Biserica Sa cu prezenţa Lui binecuvântată, iar în zile de încercare — ca şi altă dată — va trimite în via Sa lucrători vrednici „păzitori ai casei lui Israil", pentru ca îndeplinind lucrul lor să devină şi ei luminători asemenea sfinţilor Părinţi, pentru cari Biserica preamăreşte pe Hristos: „Preamărit eşti Hristoase Dumnezeul nostru, cel ce ai întemeiat pe pământ ca luminători pe părinţii noştri şi prin ei ne îndrumezi pe noi către credinţa cea adevărată".

ANEXE

PREA FERICITUL SERGHIE

PATRIARH AL MOSCOVEI ŞI AL INTREGEI RUSII

— SCHIŢĂ BIOGRAFICĂ —

Prea Fericitul Serghie s'a născut la 11 Ianuarie 1867 în oraşul Arzamas, guvernământul Njiegorodschi, dintr'o familie de tradiţie străveche: Stragorodschi. Numele lui din lume era: Ivan Nicolaevici Stragorodschi. Purta în sufletul lui moştenirea creştină a unui şir de antecesori cari au slujit cu cinste şi credinţă Biserica Rusiei. Pe la

mijlocul secolului al XVIII-lea unul dintre aceştia, Silvestru Stragorodschi, devine arhimandrit al Mânăstirii Sf. Nichita din Pereiaslavli, spre a fi hirotonit apoi episcop de Pereiaslavli şi Dmitrovsc, vicariatul Moscovei, şi numit mai târziu, la 4 Februarie 1768, episcop de Crutiţ. Moşul şi tatăl lui Ivan Nicolaevici Stragorodschi au fost protopopi în Arzamas. Astfel a crescut tânărul Ivan într'o atmosferă de intensă viaţă religioasă şi a primit o educaţie creştină aleasă. In August 1880, părinţii îl înscriu la Seminarul teologic din Nijegorodsc, după terminarea căruia, în 1886, îşi desăvârşeşte studiile teologice la Academia teologică din S.-Petersburg (Leningrad), secţia istorică, pe care a terminat-o în Iunie 1890, primind titlul de candidat în teologie. Era un student strălucit nu numai la studii, dar şi la conduită; el era convins că studiul lipsit de trăire e aramă sunătoare şi chimval răsunător. Rezultatul acestor frământări ale tinereţii este tunderea lui în monahism (Ianuarie 1890), cu numele de Serghie, împreună cu prietenul său Iacob Feodorovici Ivanov, care a primit numele de Gherman. Şase luni după aceea (13 Iunie 1890), ieromonahul Serghie pleacă în Japonia ca să se înroleze în armata misionarilor ortodocşi de sub conducerea episcopului Nicolae. In vremea aceea a publicat în „Ruschi Vestnic" lucrarea de mare importanţă misionară: „Creştinismul în China şi Japonia" (Decemvrie 1892 şi Februarie 1893). După trei ani de rodnică activitate, ieromonahul Serghie e rechemat la S.-Petersburg şi numit docent la Academia teologică pentru catedra de Vechiul Testament. In anul următor (1894) este numit inspector la Academia teologică din Moscova. In acelaş an (1894) este numit superior al Bisericii consulare ruse din Atena şi ridicat la treapta de arhimandrit. In anul 1895 tipăreşte în editura Mânăstirii Serghie opera lui principală: „Invăţătura ortodoxă despre mântuire" pentru care i s'a decernat titlul de magistru în Teologie (ed. II-a Cazan 1898). E o lucrare de adâncime dogmatică şi mistică, prin care a dobândit un loc de cinste în Teologia ortodoxă rusă. In acelaş an apar la Moscova şi lucrările: „Problema mântuirii personale", „Viaţa veşnică — binele cel mai înalt" şi „In Orientul îndepărtat: scrisorile unui misionar din Japonia" (tipărită în Bogoslovschi Vestnic 1895—1896, ed. II-a Arzamas 1897). In anul 1897 arhimandritul Serghie este trimis din nou în Japonia, de astă dată ca ajutor al şefului Misiunii spirituale ortodoxe, în care calitate rămâne până în anul 1899. Din acest răstimp avem lucrarea: „Prin Japonia" scrisori despre o călătorie misionară, tipărită în „Bogoslovschi Vestnic" (1899 şi

anii următori). In 6 Octomvrie 1899 revine în patrie ca inspector la Academia teologică din S.-Petersburg. În 24 Ianuarie 1901 este numit rector al acestei Academii, pentru ca peste puţin timp (25 Februarie 1901) să fie sfinţit episcop de Iamburg, vicariatul eparhiei S.-Petersburg, în catedrala Sf. Treime dela Mânăstirea Sf. Alexandru Nevschi din S.-Petersburg. Hirotonirea s'a săvârşit de un sobor de episcopi în frunte cu mitropolitul Antonie Vadcovschi din S.-Petersburg. In anul 1905 episcopul Serghie de Iamburg este chemat pe scaunul arhiepiscopesc din Finlanda. Din anul următor (1906) Arhiepiscopul Serghie de Finlanda este chemat la sesiunile Sf. Sinod, unde lucrează la îndreptarea textelor liturgice în calitate de preşedinte al secţiunii ştiinţifice. Astfel, nici ca episcop, arhiepiscop, mitropolit şi patriarh nu-şi încetează activitatea de teolog şi scriitor bisericesc. Lucrările lui se tipăresc în „Hristianscoe ctenie", „Bogoslovschi Vestnic", „Ţercovnâia Vedomosti", „Izvestia", „Buletinul Patriarhiei din Moscova", ş. a.

In timpul sinodului din 1917—1918 arhiepiscopul Serghie e ridicat la treapta de mitropolit şi ocupă succesiv scaunul din Vladimir de pe Cleazm şi pe cel din Nijni-Novgorod. Din anul 1925 mitropolitul Serghie primeşte conducerea Bisericii ortodoxe ruseşti ca locţiitor de patriarh. Opera ce a realizat-o în această misiune înaltă şi grea, i-a înscris definitiv numele între marile personalităţi ale istoriei Bisericii ortodoxe ruse.

In 8 Septemvrie 1943 mitropolitul Serghie e ales de soborul arhiereilor ruşi patriarh al Moscovei şi al întregei Rusii. Instalarea lui s'a celebrat în 12 Septemvrie, în catedrala „Arătarea Domnului" din Moscova.

Anul trecut (1944) în ziua de 15 Maiu, ora 6 şi 50 minute dimineaţa, fericitul Patriarh Serghie a adormit în Domnul din cauza unei congestii cerebrale, fiind în vârstă de 77 ani. Vestea morţii lui s'a răspândit ca fulgerul în toată Rusia. Credincioşilor nu le venea să creadă şi se adunau la reşedinţa patriarhală spre a se convinge. Trupul neînsufleţit al fericitului Patriarh a fost depus înaintea capelei patriarhale, apoi mutat în catedrala „Arătarea Domnului" din Moscova. La orele 16, în 18 Maiu, a fost înmormântat în pridvorul Sf. Nicolae al aceleiaşi catedrale. In tot acest răstimp, la sicriul lui slujbele n'au încetat nici o clipă şi o mulţime imensă din toate colţurile U R S S inunda catedrala, spre a se ruga lângă Patriarhul ei iubit. Iubirea şi abnegaţiunea lui pentru turma încredinţată păstoriei sale i-au imprimat pentru totdeauna chipul de ierarh adevărat în

inima poporului: „Lasă să ştie toată lumea durerea noastră profundă pentru el şi să se convingă toţi că noi, nesiliţi, sincer şi fierbinte, l-am iubit pe Patriarhul nostru. L-am iubit cu dragoste fierbinte, pentru că şi el ne-a iubit cu aceeaş iubire. Noi l-am iubit pentru că şi el a iubit sanctuarul inimii noastre — Biserica ortodoxă rusă — a iubit-o ca pe o mireasă a lui Hristos. Noi l-am iubit şi pentru că el a iubit fierbinte şi sanctuarul inimii poporului — pământul său scump. El a iubit Biserica şi Patria şi focul aceleiaşi iubiri îl aprindea şi în inimile noastre. Numele Fericitului Patriarh Serghie, ca al unui mare ierarh al Bisericii ortodoxe ruse şi al unui patriarh al Patriei sale, aparţine istoriei. El a fost, cu mila lui Dumnezeu, marele luminător al Bisericii lui Hristos" (Cuvântarea Prot. A. P. Smirnov din 17 V. 1944).

La mormântul Patriarhului Serghie credincioşii îşi pleacă zilnic genunchii, în rugă fierbinte către Dumnezeu şi zilnic mâini pioase îl împodobesc cu flori şi-i aprind luminile amintirii nestinse.

INALT PREA SFINŢITUL ALEXEI

PATRIARH AL MOSCOVEI ŞI AL INTREGEI RUSII

— SCHIŢĂ BIOGRAFICĂ —

Pe baza hotărîrii sinodului Bisericii ortodoxe ruse din 1917—1918, prin care se dădea dreptul Patriarhului în viaţă de a designa în caz de moarte pe locţiitorul temporal al scaunului patriarhal până la alegerea noului titular, Preafericitul Patriarh Serghie a numit din 12 Octomvrie 1941 ca locţiitor pe cel mai vechiu în hirotonire, pe Inalt Prea Sfinţitul Alexei, mitropolit al Leningradului şi Novgorodului, care în şedinţa Sf. Sinod din 15 Maiu 1944 a şi preluat conducerea Bisericii ortodoxe ruse, iar la 2 Februarie 1945 a fost ales cu unanimitate Patriarh al Moscovei şi întregei Rusii.

Inalt Prea Sfinţitul Patriarh Alexei, numit în familie Serghie Vladimirovici Simanschi, s'a născut în Moscova la 27 Octomvrie 1877. Studiile liceale şi academice le-a făcut la Moscova. In 1899 obţine titlul de licenţiat al Facultăţii de Drept din Moscova, prin lucrarea de Drept internaţional: „Combatanţii şi necombatanţii în vremea răsboiului". In 1904 obţine acelaş titlu la Academia teologică din Moscova, prin lucrarea: „Principiile dominante înaintea judecăţii Mitropolitului Filaret în conştiinţa juridică-morală actuală".

Incă fiind student în anul II la Academia teologică este tuns în monahism, primind numele de Alexei, şi sfinţit în ierodiacon şi —

peste un an — ieromonah. După terminarea studiilor teologice e numit inspector la Seminarul teologic din Pscov. In anul 1906 e ridicat la rangul de arhimandrit și numit rector al Seminarului teologic din Tula. In 1911 devine rector al Seminarului teologic din Novgorod și superiorul Mânăstirii Sf. Antonie din acelaș oraș. In anul 1913 e hirotonit ca episcop al Tihvinului, vicariatul eparhiei Novgorodului, în vechea catedrală Sf. Sofia din Novgorod, de Patriarhul Grigorie al IV-lea al Antiohiei. In anul 1921 este numit vicar al eparhiei Petrogradului, cu titlul de episcop de Iamburg. In anul 1926 este numit administrator al eparhiei Novgorodului, cu titlul de arhiepiscop de Hutânsc, iar în 1932 e ridicat la rangul de Mitropolit al Novgorodului. In 1933 primește și Mitropolia Leningradului spre păstorire, iar din anul 1943 poartă titlul de Mitropolit al Leningradului și Novgorodului și este membru permanent al Sf. Sinod. In acest timp a desfășurat o bogată și rodnică activitate: păstorind două eparhii mari, a luat parte activă la lucrările pentru conducerea Bisericii ortodoxe ruse. Pe lângă îndatoririle pastorale și bisericești, a fost membru în Sovietul de stat și în tot timpul blocadei Leningradului a stat permanent în mijlocul turmei sale, îmbărbătând-o cu predici și slujbe religioase, fapt pentru care a fost decorat cu medalia „Pentru apărarea Leningradului".

Dela moartea Patriarhului Serghie călăuzește pe aceleași linii destinele Bisericii rusești. Calitățile excepționale intelectuale și sufletești cu care e înzestrat, cultura teologică și juridică pe care și-a agonisit-o, înțelepciunea și tactul deosebit de conducător ce-l caracterizează, considerația de care se bucură în popor și în fața Statului sovietic, ne fac să punem cele mai bune nădejdi în desvoltarea viitoare a Bisericii ortodoxe ruse.

Nu putem decât să ne bucurăm cu Biserica soră de consolidarea Ortodoxiei în marea noastră vecină URSS. Aceasta nu numai dintr'un sentiment de solidaritate ecumenică, ci și pentru că Biserica ortodoxă română a fost totdeauna Biserica poporului și ca atare, crede că în vremurile ce vin, vremuri de dreptate obștească, ea trebue să rămână tot a poporului.

TINERETUL ȘI RUGĂCIUNEA

de

Diacon NICOLAE MLADIN
Profesor la Academia teologică „Andreiană"

Aproape că nu îndrăsnesc să vorbesc despre rugăciune. Nu pentru că aș socoti rugăciunea ca un fenomen anacronic, o piesă de muzeu istoric, o formă arhaică de manifestare a vieții omenești din care respiră romantismul ruinelor străvechi, dar și regretul că „nu învie morții..." Nu din pricina aceasta. Dimpotrivă, am impresia că vremea de azi a deschis cratere adânci în sufletul contimporan, prin care se revarsă vie, aprinsă, lava nestăvilită a rugăciunii. N'avem nici o teamă în privința aceasta: atâta vreme cât omul va fi om, rugăciunea nu va dispărea de pe fața pământului. Căci să-mi fie îngăduit a o mărturisi la început: rugăciunea e manifestarea firească, dar și cea mai înaltă, a omenității noastre. Suntem întru atât oameni întru cât stăm în comuniune cu Dumnezeu și stăm întru atât în comuniune cu Dumnezeu întru cât ne rugăm. De aceea dintre toate definițiile ce s'au dat omului, cea mai adevărată se pare a fi aceasta: *omul este o ființă care se roagă.* Nu animalitatea instinctivă caracterizează pe om: nu faptul că mi-e foame sau mi-e sete de bunurile materiale, ci faptul că mi-e foame sau mi-e sete de bunurile spirituale constitue omenescul din mine și din toți. Mi-e foame și mi-e sete pot mugi și dobitoacele, dar mi-e foame și mi-e sete de Dumnezeu nu poate striga decât omul. Nici faptul că suntem ființe sociale nu este întru totul tranșant: instinctul de însoțire și de trib îl au și unele animale, dar instinctul religios le lipsește. El este un apanaj exclusiv uman. Prin aceasta se arată singularitatea omului în univers: prin faptul că intră în comuniune liberă și conștientă cu Dumnezeu. De aceea credința în om și în destinul său implică și cre-

dința în actualitatea permanentă a rugăciunii; ea va fi mereu vie în inima omenirii. Ea e flacăra ce arde veșnic pe vatra sufletului omenesc.

Așa dar sfiala de a vorbi despre rugăciune nu se datorește unei presupuse inactualități, ci tocmai greutății de a o fixa în cuvinte. Rugăciunea este o taină care se luminează numai în evidența trăirii, fără a ajunge vreodată să fie prinsă adecvat în cuvinte. S'a zis, pe drept cuvânt, că rugăciunea este pentru religie ceea ce gândirea este pentru filosofie și experiența pentru știință. Sufletul (simțul religios) se roagă așa cum rațiunea cugetă și simțurile percep (Novalis). Dar așa cum experiența și cugetarea sunt în esența lor învăluite în penumbră, rugăciunea cu atât mai mult ține de domeniul tainelor. „Dacă nu mă întrebi ce este știu ce este; dacă mă întrebi ce este, nu știu" (Fer. Augustin). E o funcție elementară a sufletului, care în centrul lui are înfiptă săgeata de foc a dorului după Dumnezeu. Și ca toate funcțiunile elementare ale vieții e o evidență a trăirii, pentru care definiția e numai o schemă, un cadru gol. De aceea cel ce vrea să știe ce este rugăciunea, să nu întrebe pe nimeni, să n'o caute nici într'un tratat de filosofie, nici într'o simplă conferință ca aceasta, care nu-i pot oferi decât cojile unor definiții mai mult sau mai puțin juste, ci să-și întrebe propriul suflet, să-l adape la isvoarele vieții divine și va ști ce este rugăciunea.

RUGĂCIUNEA DESCOPERIRE A LUI DUMNEZEU

Și acum să pornim pe cărarea bătătorită a cuvintelor care în capacitatea lor vor să încapă neîncăputul. Ce este rugăciunea? E înălțarea sufletului în Dumnezeu; e convorbirea tainică dintre om și Dumnezeu. Ea e sufletul religiei. „Prin rugăciune religia devine viață în Dumnezeu, comuniune cu veșnicia. Fără rugăciune credința rămâne o convingere teoretică; fără rugăciune cultul devine o formalitate; fără rugăciune fapta morală e lipsită de adâncime religioasă; fără rugăciune iubirea de Dumnezeu e mută; fără rugăciune omul rămâne departe de Dumnezeu, se cască o prăpastie între Creator și creatură. In rugăciune

omul se înalţă la ceruri şi cerul se coboară pe pământ, se sfâşie vălul dintre lumea văzută şi cea nevăzută, omul păşeşte înaintea lui Dumnezeu spre a vorbi cu El. In rugăciune se întâlnesc cele de Sus cu cele de jos, inima smerită cu Dumnezeul cel necuprins" (Heiler, Das Gebet, München 1923, p. 495). Ea e taina unirii omului cu veşnicia, e comuniunea sufletului cu Dumnezeu.

Nu atât ceea ce spui în rugăciune e esenţial: că preamăreşti, că adori, că-ţi exprimi recunoştinţa şi admiraţia, că-ţi expui durerile şi dorurile, ci faptul că prin rugăciune eşti în faţa lui Dumnezeu, intri cu El într'un raport de comuniune şi prezenţa Lui cea necuprinsă îţi umple sufletul. Eliberat de creaturi şi de sine însuşi, sufletul e înălţat în Dumnezeu, îngenunchiază în faţa imensităţii divine. E o realitate ce ne învăluie şi ne înalţă, pe care o adorăm, căreia îi mărturisim cu încredere totul, căci în mâna ei e destinul nostru şi al lumii.

TINERETUL ŞI RUGĂCIUNEA

Există oare un raport real între aceste două realităţi? Sau cumva sunt realităţi distincte, fără nicio legătură una cu alta? Pentru cine priveşte superficial chestiunea s'ar părea că legătura dintre tineret şi rugăciune este foarte slabă, dacă nu chiar fortuită. Astfel unii susţin că rugăciunea e un fenomen de imitaţie socială, un obiceiu impus din familie, impus prin societate, care tocmai din această pricină nu angajează tineretul. Tânărul nu mai e un copil care să accepte tot ceea ce îi oferă societatea. Dimpotrivă, el pune în criză, în cumpăna îndoelii, toate valorile vieţii. El ia o atitudine proprie, personală faţă de tot ceea ce primeşte din afară. El se revoltă adesea împotriva tradiţiei: refuză orice constrângere externă. In consecinţă se revoltă şi împotriva obiceiului de a se ruga. Da: când a fost copil i-a împreunat mămica mâinile în rugăciune, l-a învăţat să facă semnul sf. Cruci şi să-şi deschidă inima, mică cât un potir de trandafir, luminilor cerului; da: când era la şcoală l-au dus învăţătorii, profesorii sau preoţii la biserică spre a se ruga; dar acum când începe să înţeleagă atâtea taine pe

care atunci nu le înţelegea, când mintea lui contemplează toată măreţia universului şi a istoriei, când începe să meargă pe propriile picioare, ce lipsă mai are de astfel de îndrumători şi de astfel de obiceiuri! El este singur faţă'n faţă cu lumea, faţă'n faţă cu Dumnezeu.

Mărturisim: este în această afirmaţie o parte de adevăr. Ea conturează în linii emoţionante adevărata măreţie a tinereţii, care reînoieşte generaţie de generaţie adevărul biblic că omul este coroana creaţiunii. Dar trebue să precizăm: nu este vorba de o revoltă împotriva rugăciunii ca atare. E numai manifestarea unei metamorfoze adânci, a cărei ţintă nu este negaţia, ci dobândirea vieţii, este afirmaţia supremă a vieţii în autenticitatea ei. Tânărul se îndoeşte nu spre a deveni sceptic, ci spre a se convinge personal de un adevăr pe care l-a acceptat până atunci fără rezerve; tânărul se revoltă nu spre a distruge funcţiunile fundamentale ale vieţii ci spre a se înălţa dela o participare externă, formală, stereotipă la o participare lăuntrică, liberă, plină de avânt şi pasiune. E un proces de cristalizare nouă, de topire a unui fel de a fi şi de formare a unui alt fel de a fi. De aceea tânărul, chiar dacă renunţă la rugăciunea copilăriei, nu renunţă la rugăciune. Rugăciunea lui nu mai e imitaţie sau formalism, ea e un act personal, o zguduire lăuntrică, o avântare a sufletului spre zările Necuprinsului. Tinereţea este nostalgie şi nostalgia este rugăciune. Rugăciunea tinereţii e şuvoi de primăvară care rupe zăgazuri, smulge rădăcini şi frânturi de glie, dar în învolburarea ei se prăvăleşte spre aceleaşi limanuri şi zămisleşte viaţă: este un nou suflet, o nouă inimă ce se mărturiseşte Domnului, este expresia supremă a unui suflet în freamăt de furtună. Natural, o astfel de rugăciune nu se va mai turna în anumite tipare; ea va fi năvalnică, liberă, plină de sinceritate, până la dramatism.

Aceasta nu însemnează că în perioada tinereţii nu s'ar putea ca în anumite clipe tânărul urmărit de anumite concepţii filosofice sau de anumite pilde demoralizatoare să se îndoiască de necesitatea şi puterea rugăciunii. Rugăciunea presupune „credinţa într'un Dumnezeu viu şi personal, credinţa în prezenţa lui reală şi nemijlocită şi ra-

portul viu în care intră omul cu acest Dumnezeu trăit ca prezent" (Heiler, o. c. p. 489). Cine nu are această credinţă nici nu se poate ruga cu adevărat. Pentru că motivele care sguduie temeliile credinţei sunt de cele mai multe ori speculaţii ştiinţifico-filosofice nu ne putem opri acum asupra lor. Amintim doar că toate aceste contradicţii aparente au o rezolvare raţională satisfăcătoare. Trebue însă să fim totodată conştienţi că numai raţiunea nu poate decide definitiv asupra credinţei: singurul mijloc care ni-l descopere efectiv pe Dumnezeu este rugăciunea.

Şi acest adevăr îl simte tineretul în chip instinctiv. Căci cu toată criza intelectuală prin care trece credinţa, sau tocmai din pricina aceasta, rugăciunea este o funcţie atât de elementară a spiritului, şi tinereţea este încă aşa de sinceră, aşa de apropiată de valurile pure ale vieţii, încât chiar şi în clipele îndoelilor amare se roagă. Se roagă dintru adâncul sufletului: *este rugăciunea căutării.* Este setea după un răspuns din partea lui Dumnezeu, după un contact nemijlocit cu realităţile spirituale a căror adeveritate raţiunea o pune în cumpănă. Se răsfrânge în ea lupta dramatică pentru Dumnezeu, pentru supremul isvor al vieţii umane: „eu vreau să te cunosc, pe Tine cel necunoscut; Tu, ce-mi pătrunzi adânc în suflet şi-mi răscoleşti viaţa ca o furtună. Tu, cel neînţeles, dar înrudit cu mine. Eu vreau să te cunosc şi să-ţi slujesc" — e rugăciunea tinereţii lui Nietzsche (Heiler, p. 577). E ceea ce poetul concretizează în minunatele versuri:

Ca pe o cetate 'n piscuri de minuni,
Asediindu-l noapte-zi, mereu
Cu armele ne 'nvinsei rugăciuni,
Suim să cucerim pe Dumnezeu...

E rugăciunea dramatică a căutării. Şi nimic mai firesc: *Dumnezeu nu se descopere cu adevărat decât în ceasul rugăciunii.* Pentru cine problema existenţei lui Dumnezeu este o problemă vitală, nu se poate mărgini la argumentele raţionale pro şi contra. Raţiunea poate argumenta existenţa lui Dumnezeu, dar această existenţă devine mai mult decât o simplă abstracţie filosofică, devine vie prin rugăciune. „Cel ce nu se roagă e ca un orb care vorbeşte

de lumină" (P. Badet: Rugăciunea scară către cer. Bârlad 1940). Şi orbul poate susţine că lumina există sau că nu există, că ea există într'un fel sau într'altul, dar numai pe cale logică nu va ajunge nici odată la o certitudine asemănătoare celei ce o primeşti când vezi lumina. Şi omul atâta vreme cât numai filosofează despre Dumnezeu, nu poate dobândi certitudinea ce se revarsă din experienţa prezenţei divine în rugăciune. Ceea ce este experienţa simţurilor pentru lumea materială, ceea ce este raţiunea pentru lumea formelor logice, este rugăciunea pentru lumea spirituală: prin ea intrăm în comuniune cu Dumnezeu. Pentru cel ce se roagă, Dumnezeu este o realitate pe care n'o mai poate întuneca nourul nici unei negaţiuni, nici unei îndoeli, aşa cum pentru cel ce vede lumina nu există niciun argument în stare să-l convingă că lumina nu există. Rugăciunea e descoperirea adevărului divin, aşa cum experienţa e descoperirea adevărului creatural. Şi ceea ce este ignoranţa în domeniul ştiinţific este necredinţa în domeniul religios: aşa cum ignoranţa e consecinţa refuzului de a face efortul instruirii, necredinţa e consecinţa refuzului de a face efortul rugăciunii. Ea refuză singura cale valabilă de experimentare a adevărului divin.

De aceea, printr'un instinct sănătos, tocmai în momentele de criză spirituală, de adâncă răscolire sufletească, tineretul nu renunţă, nu trebue să renunţe la rugăciune: rugăciunea lui capătă accentele dramatice ale căutării. Este fiul ce aşteaptă îmbrăţişarea Tatălui, e strigătul inimii care vrea răspunsul cerului: „Doamne, strigat-am către tine, auzi-mă". O astfel de rugăciune nu va rămânea fără răspuns: volburile se vor linişti, negurile se vor risipi, freamătul se va domoli şi lumina certitudinilor mângăitoare va inunda sufletul. Rugăciunea e (singura) poartă prin care sufletul poate vizita cerul şi cerul se coboară la el. Cel ce a renunţat la ea s'a exilat de bună voe din paradis. El n'are dreptul să-i nege existenţa.

Dar va zice cineva: nu cumva această căutare prin rugăciune e o simplă autosugestie? De sigur că nu. Pentru aceasta mărturiseşte însuşi dorul neogoit care svâcneşte în sufletul omenesc după Dumnezeu. Este ceea ce fericitul

Augustin exprima așa de pregnant: „Ne-ai făcut pentru Tine, Doamne; neliniștit este sufletul nostru până nu-și va găsi odihna întru Tine". Și nostalgia aceasta după o altă lume e simfonia permanentă a vieții, e o rugăciune ce se înalță necontenit spre Dumnezeu. *Căutarea e dovada prezenței lui Dumnezeu* așa cum gravitația pământului e dovada existenței soarelui, chiar și atunci când nu-l vedem din pricina norilor. De sigur, adesea căutarea e îndelungată și umbrele îndoelii vor să înghită luminile dorului: „Poți să strigi oricât vrei: Iată, Doamne, eu stau în fața Ta! Nu vine nici un răspuns din înălțimea tronului ceresc. Cât vei mai tot striga spre Dumnezeu?" Aceasta-i îndoiala. Și iată răspunsul: „Fii liniștit! Nu. Eu ți-am poruncit, zice Domnul, să Mă chemi? Și chemarea ta: o, Doamne! cuprinde în sine răspunsul meu: aici sunt. Căci rugăciunea asta și arderea ta lăuntrică sunt trimișii Mei. Mijloacele și calea, ce cauți să le găsești pentru tine, sunt mijloacele Mele prin cari te cuprind și te conduc la Mine. Teama și iubirea ta sunt garanția harului meu" (Heiler p. 225—226). Nostalgia este revărsată din Dumnezeu, e dovada prezenței Lui și răspunsului Lui.

Cu toate acestea Dumnezeu nu lasă tinerețea numai pe drumurile căutării: iluminarea anumitor momente de rugăciune este răspunsul care exclude dela sine, prin puternica lor evidență, orice bănuială de autosugestie. Ea e iluminarea unei întâlniri reale cu Realitatea divină, care nu se confundă cu propriul nostru eu. Ea e asemenea iluminării rezultată din întâlnirea rațiunii cu adevărul științific, dar e și mai puternică. E iluminarea pe care Pascal, celebrul matematician, a exprimat-o în trei cuvinte: „Bucurie! Bucurie! Bucurie!" Dacă a reînoi chemările rugăciunii ar fi o autosugestie, atunci și repetarea experiențelor pentru descoperirea adevărurilor științifice ar fi tot o autosugestie, atunci toată cunoașterea omenească devine o iluzie, o halucinație.

Așa dar criza sufletească a tinereții nu justifică renunțarea la rugăciune. Dimpotrivă, ea duce dela rugăciunea imitativă la rugăciunea dramatică, adâncă, personală, răscolitoare ca o volbură ce se înalță către ceruri.

RUGĂCIUNEA ŞI VIAŢA

Alţii susţin că rugăciunea este pentru copii şi pentru bătrâni. Tineretul trebue să-şi trăiască viaţa: el e viaţă izbucnită năvalnic la lumină. El trebue să se lase covârşit de şuvoaele vieţii fără a se înălţa deasupra lor. Pentru aceştia rugăciunea pare a fi o funcţiune a neputinţei, nu a vieţii; o forţă de echilibrare a copilăriei plăpânde şi a bătrâneţii neputincioase. Când însă viaţa este aşa de sigură de sine, izbucneşte cu aşa putere ca în tinereţe, funcţiunea aceasta n'ar mai fi necesară.

Defectul acestei mentalităţi este că priveşte totul în perspectivă pur biologică. Tinereţea este într'adevăr plenitudine de viaţă, dar tocmai de aceea ea este rugăciune, şi anume: o rugăciune mai pură, mai stăruitoare, mai plină de avânt şi de putere ca oricând. In rugăciunea ei se revarsă toate fluviile vieţii ce-i clocotesc în fiinţă. De sigur tineretul care se lasă copleşit de biologic, care-şi târâe tinereţea prin trista superficialitate, prin vulgara platitudine a vremii, nu prea are nici timpul, nici gustul rugăciunii. Dar aceasta şi-a risipit şi tinereţea şi viaţa. Aceasta a coborît din plenitudine la starea de aramă sunătoare şi chimval răsunător. Ea nu ştie ce este viaţa în adâncurile ei: ea gustă numai valurile amăgitoare ale ei (şi se declasează). Nu: viaţa nu e biologie pură. Ea este şi spirit şi într'atât e viaţă umană întrucât e viaţă spirituală, şi întru atât e viaţă spirituală întrucât isvoreşte din Dumnezeu. Da: tineretul trebue să-şi trăiască viaţa, dar nu viaţa care e prăvălire şi îndobitocire, ci viaţa sa autentică, viaţa care e înălţare şi umanizare. Aceasta, tinereţea o simte în mod intuitiv, e pentru ea o evidenţă de trăire. De aceea ea se roagă. Tinereţea e năvală către viaţă. Rugăciunea nu e altceva decât tot „expresia acestui elementar impuls către o viaţă mai înaltă, mai bogată, mai intensă... e sete după viaţă, după o viaţă mai puternică, mai pură, mai preţioasă, mai fericită" (Heiler, p. 480).

„Am venit ca lumea viaţă să aibă şi mai multă să aibă", zice Iisus. Acest cuvânt se adresează mai ales tine-

retului: *rugăciunea e puterea prin care viaţa tinereţii devine cu adevărat plenitudine*, devine cu adevărat viaţă. Şi aceasta pe două căi: întâi, printr'un contact pur, contemplativ, cu însăşi Viaţa, care e Dumnezeu; în al doilea rând, prin rugăciunea care chiamă peste svâcnirile vieţii puterea divină, ca prin ea tinereţea să nu-şi rostogolească apele spre hăurile destrămării, ci să o umplă de dar şi să impună imperativele spiritului peste revoltele cărnii. Prima este înălţarea senină spre crestele unde odihneşte Dumnezeu, a doua este chemare tulburată, dramatică, dar plină de încredere, căreia Dumnezeu îi mirue fruntea cu bucuria biruinţei.

Desigur multe sunt ocaziile care înnalţă sufletul tânărului în rugăciune către Dumnezeu: participarea la sfânta Liturghie, lectura unei cărţi de înaltă spiritualitate, contemplarea unei opere de artă, ş. a. Toate acestea sunt tot atâtea prilejuri în care sufletul se adapă din isvoarele vieţii divine. Ne oprim însă numai asupra rugăciunii ce se înalţă din inima tineretului în mijlocul frumuseţilor naturii, pentru că natura este capodopera în care pentru orice suflet curat străluceşte cu putere chipul Creatorului ei. „Privirea stelelor m'a făcut să mă simt totdeauna mai aproape de infinit". „Tăinicia nopţilor, lumina stelelor, veştejirea florilor mi-au determinat meditaţii religioase cu efecte de întărire a credinţei". „Marea a avut o influinţă mai mare asupra mea. Marea poate mai mult ca şesul îţi dă impresia unui infinit acelaşi dar extrem de variat, adică tocmai esenţa Dumnezeirii". „Toate frumuseţile naturii le priveam ca nişte bunătăţi ale lui Dumnezeu revărsate asupra noastră. Ele mă îndemnau să preamăresc împreună cu ele şi pe Creatorul meu" (L. Bologa, Psihologia vieţii religioase, Cluj 1930, p. 102, 134). Sunt mărturisiri ale tineretului. „Mă deşteptam în fiecare dimineaţă înainte de răsăritul soarelui şi mă îndreptam spre un deal apropiat. Aici mă rugam nu numai printr'o goală mişcare a buzelor, ci printr'o adevărată înălţare a inimii spre Creatorul acestei naturi frumoase, a cărei minunăţie zăcea întinsă în faţa mea. In cameră nu mă puteam ruga — mi se părea că zidurile se pun stavilă între mine şi Dumnezeu. De aceea Il privesc

bucuros în creatura Sa, în timp ce inima mea se înalţă la El" (Rousseau). Altă mărturie: „Eram singur la malul mării... Ca altă dată în munţi, m'am simţit împins să îngenunchiez în faţa valului nemărginit, simbol al Nemărginirii. Am simţit că mă rugam cum nu m'am mai rugat niciodată şi am cunoscut ce este adevărata rugăciune: ieşirea din singularitatea individuaţiei în conştiinţa unităţii cu tot ceea ce există; îngenunchiere ca făptură trecătoare şi ridicare ca fiinţă netrecătoare. Pământ, cer şi mare răsunau ca într'o atotcuprinzătoare armonie. M'am simţit una cu ele", una cu Dumnezeu (Heiler, p. 412). Copleşit de prezenţa divină, sufletul se roagă în şoaptă sau în tăcere:

„Eu tac, mă închin şi ador".
„Doamne...
Te văd cum creşti în lugerul de floare
Şi'n plopii albi şi'n iarba din câmpie
Te-aud cântând în sbor de vijelie
Şi'n glas de codri'n murmur de isvoare
Te simt în caldul razelor de soare
Şi'n tot ce-i farmec, vis şi armonie.

Cine nu recunoaşte în aceste mărturii fragmentare propriul lui suflet din tinereţe? Nu este aceasta contemplare a Dumnezeirii, revărsare de viaţă, înălţare a năvalnicei vieţi tinereşti pe culmile cele mai pure, cele mai intense posibile? Cine susţine că tineretul nu trebuie să se roage din pricină că este explozie de viaţă, dovedeşte că n'a avut tinereţe sau n'a priceput nimic din ea. *Tocmai de aceea se roagă tineretul, pentru că viaţa ce clocoteşte în inima lui se cere înălţată pe culmi, se vrea înfrăţită cu Viaţa însăşi, care e Dumnezeu. Rugăciunea e suprema potenţare a vieţii, de aceea şi suprema fericire a tinereţii, suprema ei împlinire.* Insăşi elanul vital al tinereţii, protestează împotriva părerii că rugăciunea ar aparţine numai copiilor şi bătrânilor. Dimpotrivă, adevăratele înălţimi ale rugăciunii nu sunt accesibile decât tinereţii. Cine nu s'a rugat în tinereţe nu ştie ce e rugăciunea şi cine nu şi-a păstrat frăgezimea spirituală din tinereţe nu cunoaşte nici la bătrâneţe adevărata rugăciune. Cu ochii plini de lu-

mina ei, tânărul priveşte viaţa şi lumea altfel. Aşa cum în lumina soarelui se evidenţiază frumuseţea tuturor lucrurilor: frumuseţea e lumină, tot aşa în lumina lui Dumnezeu vezi cu adevărat sensurile adânci, minunate ale făpturii. Rugăciunea e isvorul adevăratei bucurii, e lumina care învăluie totul într'o frumuseţe cerească. După rugăciune toate apar altfel. Eşti ca un om venit dintr'o lume de taină, de fericire, de pace adâncă, încărcat cu polenul veşniciei. Te simţi uşor, deslipit de tot ceea ce e pământesc, o notă în marea simfonie a cosmosului. Participi cu adevărat la bucuria cea netrecătoare, la pacea cea neajunsă, la viaţa cea neistovită.

Tinereţea fără rugăciune e un nonsens: e ca primăvara fără soare. Ii lipseşte însăşi inima ei care nu poate fi înlocuită de nimic. E o tinereţe tristă.

Dacă însă rugăciunea tinereţii ar fi numai adăpare din valurile pure ale vieţii divine, tinereţea ar avea un caracter pur contemplativ. Ceea ce în realitate e numai o lature a ei. Tinereţea este însă şi luptă. Luptă de disciplinare a propriilor porniri, de conturare a personalităţii. Criza tinereţii nu e haos ci pasiune formatoare: ea topeşte materialul spre a-l turna într'o formă proprie. E sbucium de cristalizare spirituală şi morală.

Un corăbier care pluteşte cu ţintele încă nedeplin lămurite, cu zările încă învăluite în negură, printre vâltori şi stânci primejdioase, dar cu vrerea sigură de a se realiza deplin. E vremea ispitelor tinereţii care trebuiesc înfrânte; e vremea în care impulsiunile firii trebuesc supuse imperativelor morale. Care va fi pavăza nevinovăţiei tinereşti, când amăgirea plăcerilor este aşa de seducătoare? Care va fi arma de luptă împotriva primejdiilor ce învălue sufletul tinereţii mai ales în vremurile noastre? Care va fi puterea prin care tânărul va respinge toate chemările ce i-ar înjosi tinereţea şi va păşi pe calea disciplinării morale? Nici numai sfaturile prietenilor, nici numai încrederea în propriile forţe, nici numai convingerile intelectuale, ci *mai presus de toate rugăciunea.* Când valurile vieţii se ridică tulburătoare în suflet, tânărul aleargă cu încredere la Dumnezeu şi valurile se potolesc. Când glasurile de sirenă îl

trag până aproape de marginea prăpastiei, tânărul strigă dintru adâncuri către Dumnezeu și El îl smulge din vârtejul prăbușirii. Când puterile lui sunt prea slabe spre a înfăptui în viață binele, chiamă binecuvântarea lui Dumnezeu și El îl întărește. „Cum își va păzi un tânăr curată calea sa? Așa că se va povățui de cuvântul Tău" (Ps. 119, 9). A te ruga e tot una cu a trăi frumos; a nu te ruga e tot una cu a trăi urât. In ziua în care tineretul va înceta rugăciunea, nevinovăția lui va rămâne fără ocrotire, păcatul fără stăvilar, virtutea fără sprijin și viața lui va intra în noaptea stricăciunii și a morții. O tinerețe fără rugăciune e o tinerețe în putrefacție, e o tinerețe care respiră într'o atmosferă îmbâcsită de miasmele desfrâului. Puneți față 'n față un tânăr care se roagă și unul care nu se roagă și veți înțelege marea, neasemuita putere creatoare ce isvorește din rugăciune. Rugăciunea aceasta cuprinde în sine toate tonurile sbuciumului tineresc: e bucurie și plâns, e preamărire și cerere, e vijelie și pace, e îndoială și certitudine, e suspin și fericire, e înălțare și smerenie. Când mintea este în întunerec, roagă-te și se va umplea de lumină; când vrerea îți e șovăelnică, îngenunchează și te vei ridica hotărît, neșovăelnic; când inima ți-e tulburată, roagă-te și vei dobândi pacea; când simțurile sunt răscolite, îngenunchiază și se vor însenina; când ai căzut în ispită, îndreaptă-te spre Dumnezeu și te va mângăia. Rugăciunea face inima tristă veselă, sufletul desnădăjduit plin de nădejde, trupul rebel îl supune spiritului. Ea formează sufletul după chipul lui Dumnezeu și sfințește trupul, făcându-l vas curat al neprihănirii. După vorba minunată a poetului:

Rugăciunea era cheia de aur cu care
Intorceam ornicul sufletului meu
Și-l potriveam să meargă după Dumnezeu.

Dar această potrivire a vieții după Dumnezeu însemnează rotunjirea personalității după chipul cel plin de lumină al lui Iisus. Personalitatea nu e un fruct care vine dela sine; ea angajează toate forțele tinereții. Ea nu e rezultatul indiferenței și delăsării, ci al unei lupte conștiente, dârze și fără răgaz. In această luptă sprijinul cel

mai puternic este comuniunea cu Dumnezeu în rugăciune. Şi rugăciunea aceasta se îndreaptă mai ales spre Hristos: e o comuniune cu Dumnezeu în Hristos şi în sfinţii Lui. Căci dacă e adevărată maxima: „spune-mi cu cine te însoţeşti ca să-ţi spun cine eşti", tânărul care se însoţeşte cu Dumnezeu şi cu sfinţii Lui devine asemenea lor, se simte pătruns de bunătatea, sfinţenia, iubirea lui Hristos şi plăsmuit după asemănarea Lui. El simte în permanenţă ocrotirea cerului peste viaţa lui şi de aici soarbe puterea de a birui. Chiar din înfrângeri se ridică iarăşi şi în rugăciune găseşte sprijin de a nu desnădăjdui, de a lupta până la capăt. Ce minunată este această închegare a personalităţii în care lutul se frământă cu raze de cer spre a se îmbrăca în hlamida desăvârşirii!

Iată, să ne gândim la clipa în care tânărul se apropie smerit de marea taină a împărtăşirii cu Hristos: este marea taină a iubirii în care tinereţea, asemenea ucenicului iubit, Ioan, se uneşte cu tinereţea lui Iisus. „Doamne, ştiu că nu sunt vrednic să intri sub acoperemântul casei sufletului meu. Dar precum din înălţime pentru noi te-ai plecat, pleacă-te şi acum spre smerenia mea. Şi precum ai binevoit de Te-ai culcat în iesle, aşa binevoieşte a intra şi în ieslea sufletului meu", se roagă tânărul cu buze de flacără. Şi inima lui devine destul de largă spre a primi într'ânsa Nemărginirea, aşa cum bobul de rouă e destul de mare spre a oglindi în sine seninătatea imensă a cerului; şi sufletul lui se umple de fericirea prezenţei lui Dumnezeu. Răpit în lumea cea de taină se roagă:

> *„Deci mă rog Ţie, păzeşte-mă sub acoperemântul aripilor Tale, înflăcărează-mă cu arderea iubirii Tale, luminează-mă cu lumina înţelepciunii Tale, curăţeşte-mă cu flacăra curăţiei Tale, îmbunătăţeşte-mă cu mirul bunătăţii Tale, linişteşte-mă cu adâncul păcii Tale, sfinţeşte-mă cu desăvârşirea sfinţeniei Tale".*

Tânărul care călătoreşte cu o astfel de comoară în suflet, va fi stăpân peste propria sa viaţă, nu se va lăsa târât ca un rob de prejudecăţile vremii, de înlănţuirea poftelor. *El îşi va plăsmui o tinereţe biruitoare, o tinereţe*

senină, o tinerețe după chipul și asemănarea lui Hristos. Tinerețea aceasta în care sălășluește nevinovăția este ca o floare rară cu miresme frânte din raiu.

CONCLUZII

Bucuros am zăbovi mai îndelung în câmpiile însorite ale tinereții în rugăciune: e cea mai frumoasă icoană din toată viața tinereții. Multe sbuciumări tinerești se șterg, se pierd în cursul vieții: clipele trăite în rugăciune, când ai deschis ochii mirați în lumea de farmec și sublim a Dumnezeirii, nu se șterg niciodată. Ele rămân ca un stâlp de foc nestins între cer și pământ, între inima ta și Dumnezeu. Sunt clipele cele mai înalte din viața ta. Sunt piscurile de azur ale adevăratei bucurii, față de care toate celelalte bucurii sunt umbre. De acolo sorbim îndemnul de a alerga iarăși și iarăși la vatra de foc a rugăciunii spre a umplea vasul sufletului cu putere creatoare de viață.

Ea ne învăluie viața în faldurile de lumină ale cerului.

Credem însă că e suficientă această schițare fugitivă spre a fi convinși de atracția spontană a tinereții spre rugăciune: inima tinereții se revarsă în fața lui Dumnezeu într'o rugăciune de o adâncime și de o intensitate, de o încredere și bogăție aproape unică. Spre aceasta o îndeamnă și criza intelectuală și criza morală prin care trece și avântul generos al sufletului spre înălțimi. Criza intelectuală o determină să-L caute pe Dumnezeu nu numai prin raționament, ci și experimental: *e rugăciunea căutării*, a cărei răsplată este întâlnirea inefabilă cu Dumnezeu. Curățenia sufletului, cu care intră în viață, avântul generosității ei care însetează după idealuri, sensibilitatea ei spirituală deosebită, fac ca în inima ei să se răsfrângă, ca în apele limpezi de munte, stelele cerului: *este rugăciunea contemplativă,* rugăciunea iubirii, prin care sufletul se înalță în fâlfâiri de aripi nevăzute către Frumusețea cea necreată care e plenitudine de viață. In sfârșit, criza morală, lupta de formare a personalității cere imperios energiile de luptă și biruință ale rugăciunii: e rugăciunea *încrederii în Dumnezeu,* comuniunii cu Hristos, prin care El devine împreună-luptător și căpetenie și noi împreună-biruitori cu El. *Nu*

există tinereţe biruitoare fără rugăciune. Aşa cum culorile petalelor sunt pictate în auriul razelor de soare ce mugurul de pe creangă le soarbe în sine, armonia personalităţii creşte din luminile cerului pe care tinereţea le soarbe în rugăciune.

Rugăciunea este adevărata putere formativă a tinereţii, pentru că ea coboară pe Dumnezeu în suflet, pe Dumnezeu cel ce crează şi plăsmueşte toate.

In chipuri biblice aş întruchipa figura tinereţii contemplative în cel mai tânăr şi mai iubit ucenic al lui Iisus, Ioan evanghelistul, şi figura tinereţii luptătoare în personalitatea dramatică a Apostolului Pavel. Primul mărturiseşte: „Dumnezeu este iubire şi cel ce trăeşte în iubire trăeşte în Dumnezeu". „Noi iubim pe Dumnezeu, fiindcă El ne-a iubit cel dintâi" — „şi am văzut slava lui, slavă ca a unuia născut din Tatăl" (Ioan 1, 14); al doilea: „După omul cel dinlăuntru mă bucur de legea lui Dumnezeu, dar văd în mădulările mele o altă lege luptându-se împotriva legii minţii mele". De aici strigătul tulburător: „Cine mă va izbăvi de trupul morţii acesteia?" Şi răspunsul plin de grandoare şi de recunoştinţă: „Mulţumesc lui Dumnezeu prin Iisus Hristos Domnul nostru. Căci *legea duhului vieţii în Hristos Iisus m'a izbăvit de legea păcatului şi a morţii*" (Rom. 7, 23—25). Primul este iubire care se înalţă ca aburul spre zările cerului ca să se topească în seninătăţile lui; al doilea, iubire care se revarsă ca o volbură peste dureri, peste şovăeli, peste ispite, peste necazuri, peste toate cotiturile vieţii, ca să ajungă să se odihnească în marea cea mare a Dumnezeirii.

Sibiu (Universitate) 21 Aprilie 1945

SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR ȘI PLATON[1]

de

ȘT. BEZDECHI
Profesor universitar, Sibiu

Dar nu toți. Vasile cel Mare de pildă, deși nu e cu totul lipsit de acest cusur, ne oferă un exemplu de adevărat episcop creștin, care deși a sorbit cu lăcomie din toate fântânile păgâne cultura lumii profane, nu s'a lăsat influințat prea mult de aceste izvoare, reținând din contactul intim cu această cultură doar acel material pe care îl socotea el trebuincios pentru a înțelege și a explica mai bine raportul dintre lumea creștină și cea păgână. Astfel nu e de mirare că a avut față de scriitorii profani o atitudine atât de generoasă și liberală adevăratul filosoful creștin cu suflet egal care a fost Vasile cel Mare, ce știuse să-și însușească, să integreze în ființa sa pe filosofii externi pe care apoi i-a depășit, astfel că ei nu mai prezentau o primejdie pentru el.

Aceste considerații ne ajută să înțelegem în ce chip s'a născut sau, mai bine zis, a dăinuit subteran acea veche ceartă între filosofie și retorică,[2] ce a zgândărit înainte atâta timp spiritele păgânilor, din școlile cărora ea s'a strecurat în Biserica creștină. In acest diferend dreptatea era de partea acelora dintre credincioși, care disprețuind artificiile retoricei și sofisticei, se consacrau adevăratei filosofii cre-

---

[1] Urmare dela p. 144.

[2] Hatsch, op. cit. p. 82: „Creștinismul a intrat în lumea culturii în haina unui profet al curățeniei sufletești. El a câștigat lumea prin frățeasca și trainica sa coesiune, prin serioasa sa concepție de viață, prin solia sa mângâitoare. Și de jur împrejur se grămădea gloata oratorilor tradiționali care îl îndemnau să-și schimbe veșmântul și să vorbească în limba în care vorbeau ei. Se părea că astfel el va ajunge mai repede și mai deplin la biruință. Dar biruința a fost scump cumpărată: ea l-a costat spontaneitatea lui de mai înainte și prin asta progresul lui fu împiedecat. *De atunci s'a ivit în el un element sofistic,* și pe măsură ce acesta predomina, în aceeași măsură se ivi o stagnare în progresul creștinismului; și s'a ivit, pentru că mulți dintre predicatorii săi trăiau într'o lume neadevărată".

ştine, ce se cuprindea în Scripturile sfinte. Căci acei ce îndeletnicindu-se numai cu studiul cărţilor sacre, îşi închinau viaţa faptelor, potrivit spiritului genuin al tradiţiei creştine, erau oarecum singurii şi adevăraţii creştini, de vreme ce — ca să mă slujesc de vorbele lui Hristostom — trăind în *fapte*, nu în *vorbe*, manifestau un creştinism conform adevăratului său spirit.

Aşa se explică de ce unii dintre creştini — cea mai mare parte fără să-şi dea seama — alunecând în mrejele unei sofistice îmbrăcată în veşminte creştine, au mers până acolo încât au pecetluit drept eretici [1] pe Nazarei şi pe Ebioniţi, deşi aceştia erau printre cei mai corecţi ortodocşi. Ceea ce a avut ca urmare că tocmai aceia care ei mai de grabă puteau fi luaţi drept eretici, transgresori ai legii, deoarece ei îngăduiseră să se lase pângăriţi de „necurăţeniile" păgânilor, tocmai unii ca aceştia, zic, cutezau să excludă din sânul Bisericii pe observatorii scrupuloşi ai adevăratelor ei dogme.

Şi nu-i de mirare. Filosofii sunt totdeauna aceiaşi pretutindeni: şi Nazareii sufereau de acelaşi defect ca şi adevăraţii filosofi ai păgânilor, căci dispreţuind contingenţele externe,[2] politice, istorice, locale, niciodată şi nicăiri n'au reuşit să-şi realizeze ideile sau planurile preconizate. De aceea nici Platon n'a putut să înfăptuiască republica sa. De primejdia aceasta n'ar fi scăpat nici Biserica, dacă unii dintre conducătorii ei, cu o privire mai limpede asupra viitorului, n'ar fi scos-o din această încurcătură, împiedecând râspândirea unor astfel de secte pe care le-au reprimat cu asprime. Căci căpeteniile noei Biserici erau convinşi — şi pe bună dreptate — că Biserica nu va putea dura, dacă nu se adaptează împrejurărilor.[3] Lucru de care au fost apoi mereu şi sunt şi astăzi conştienţi principii Bisericii.

Numai că, dacă aceasta a fost necesitatea internă ce a împins pe episcopi să se slujească de „armele păgânilor" şi să recurgă la eleganţele retoricei, ca să atragă sufletele auditorilor depravate de prea frumos gătitele cuvântări ale sofiştilor păgâni, apoi tot ea — această necesitate — a făcut ca, odată ce Părinţii Bisericii au început

---

[1] Hatsch, ibidem 95.

[2] Platon, Theetet 173 c şi urm.

[3] v. Nicef. Call. care cel mai adesea transcrie textual pe Sfinţii Părinţi: "... dar să fim destul de pregătiţi, când voim *potrivit necesităţii momentului*, să luptăm pentru ele [adecă pentru adevărurile cărţilor sfinte], să le apărăm şi să ne împotrivim cu tărie adversarilor. A lovi pe duşman cu propriile lui arme este însuşirea omului puternic" (Ist Ecles. X 26).

să cuvânteze de pe sf. amvon în chip artistic, potrivit canoanelor retoricei, în acelaşi timp, cum spune Hatsch[1] a amuţit şi glasul prorocilor.

* * *

De cuvântul de care s'au slujit păgânii ca să indice dragostea de înţelepciune, s'au folosit şi creştinii şi mai ales Ioan Hrisostom care, se poate spune fără exagerare, a uzat şi a abuzat de acest termen. Dar dacă termenii sunt aceiaşi, deosebirea între *filosofia* Gentililor şi a marelui predicator este foarte mare. La cei dintâi filosofia însemna dragostea pentru „ştiinţa lucrurilor divine şi umane" care operează prin raţionamente[2] şi logică şi ea constă, ca să mă servesc de o formulă scurtă, într'o anume dispoziţie a sufletului spre cercetarea şi lămurirea unor adevăruri de caracter general. Cu totul altfel e sensul acestui cuvânt la creştini şi la discipolul lui Libaniu, la Ioan, pentru care filosofia este mai de grabă o disciplină morală ce are de scop să educe sufletul astfel ca să-şi dobândească mântuirea. Dacă pentru cea dintâi prezintă cea mai mare importanţă inteligenţa şi agerimea minţii, pentru cealaltă — adecă filosofia creştină — sagacitatea spiritului şi argumentele nu înseamnă nimic. Căci *filosofie* — după concepţia religiei creştine — înseamnă virtute, viaţă fără de pată, mai presus de orice critică *(Omil. XIX la Mateiu 4)*, înseamnă umilinţă şi smerenie *(Omil. la Mateiu LVII 4)*, dispreţ pentru viaţa prezentă *(Omil. XXI la epist. către Efeseni 4)*, simplicitatea împreunată cu prudenţă *(Omil. LXII la Mateiu c. 4)*, înseamnă acea înţelepciune care cere să posedăm totul în comun *(Omil. XVIII la Mateiu 3)*, care ne sfătueşte să ne rugăm pentru duşmani *(Omil. XVIII la Mateiu 4)*. Şi dacă uneori Sfântul, de acord cu Cicero, defineşte filosofia ca o cunoaştere a lucrurilor divine şi umane *(Omil. IX la epist. către*

---

[1] O. c. p. 82.

[2] Pentru care creştinii adevăraţi au avut cândva un aşa de mare dispreţ. V. Ed. Meiyer, Ursprung und Anfänge des Christentums III 320 şi 199: „Gnosa grecească este filosofia, *cunoaşterea adevărului cu ajutorul minţii şcolite logic*, care cercetează sever conţinutul şi probabilitatea tuturor noţiunilor şi concepţiilor ce i se oferă.... Gnoza orientală (adecă creştină) este, dimpotrivă, de caracter supranatural, *revelată* de către divinitate *printr'un act de graţie* omului rătăcitor ce zadarnic îşi caută drumul mântuirii... nu mintea este elementul hotăritor, căci ea ne duce pe drumuri greşite, lipsite de nădejde, neputând niciodată să ne călăuzească spre adevărata cunoaştere. V. şi omil III la epist. către Rom. a lui Hrisost. (Patrol. gr. LX 414): „Dacă înţelepţii păgâni nu şi-ar fi pus toată nădejdea in raţionamente, silogisme şi sofisme, n'ar fi ajuns la nişte dogme atât de ridicule".

Coloseni, 3), aceasta nu e altceva decât un lapsus memoriae sau întoarcere involuntară la părerea celor vechi. Ceea ce ne îndreptăţeşte să credem că la el o astfel de definiţie, întrebuinţată odată în treacăt, nu a fost decât o floare retorică ce nu exprima adevărata lui părere, de vreme ce, precum am văzut, vestitul arhiepiscop era convins că adevărata filosofie se reduce doar la o disciplină etică.

Filosofia „etnicilor",[1] după părerea Părinţilor Bisericii şi mai ales a lui Hrisos., consta din trufie, dintr'o şubredă ştiinţă omenească, lucra cu raţionamente[2] şi demonstraţii, era ineficace, gătită cu dresuri mincinoase şi plină de prefăcătorii, era neclară şi schimbătoare;[3] a creştinilor, dimpotrivă, consta din umilinţă şi ignoranţă, lucra prin harul lui Dumnezeu, era foarte eficace, primitivă şi aspră, dar limpede şi desluşită şi totodată şi neschimbătoare, la îndemâna oricui[4] şi mai cu seamă a celor sărmani; apoi cea dintâi era, ca să zic aşa, aristocratică, accesibilă numai la puţini oameni, cărturarilor.

(Va urma)

[1] Care după unii (Hermias, Decăderea filos. păg. c. I) se pare că şi-a luat începutul dela răsmiriţa îngerilor (adică dela diavolul). V. şi Clem. Alex. care combate această părere (Strom. VI 8).

[2] Omil. LXIII la Ioan „De ce, rogu-vă, păgânii n'au putut descoperi nimic? Nu cunoşteau ei toată filosofia „din afară"? Nu oare pentru motivul că ei — păgânii — se lăsau conduşi de raţionamente, iar aceştia [creştinii] numai de credinţă?"

[3] Aceasta era obiecţia pe care cei mai mulţi dintre Părinţii Bis. o aduceau filosofiei păgâne: „Căci scrierile lor — zice Iustin — nu au putut furniza creştinilor decât documente ale propriilor lor [Grecilor] neînţelegeri" (Îndemn către Greci 8).

[4] Hris. Omil. LXVI la Ioan — Patr. gr. LIX 370 — : „Ceea ce la noi ştie orice văduvă, Pitagora ignora cu desăvârşire".

MIŞCAREA LITERARĂ

Mitropolitul *Andreiu Şaguna:* PREDICI, cu un studiu introductiv de Preotul *Florea Mureşanu.* (Colecţia „Cărţile Vieţii"). Cluj, Editura Episcopiei ortodoxe române 1945, p. CX+219.

Providenţialul Mitropolit Andreiu baron de Şaguna a păstorit poporul dreptcredincios al Transilvaniei timp de 27 de ani (1846—1873) încheiaţi, vreme în care „a pus în lucrare reînvierea diecezei transilvane aşa ca să corăspundă *trebuinţei bisericei, mântuirii poporului şi spiritului timpului*" după cum şi-a luat angajamentul în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor în catedrala din Carloviţ, la Dumineca Tomii (18 Aprilie) 1848. Tatăl cel ceresc, care l-a trimis să păstorească, i-a dat puteri şi răgaz ca în cei 27 ani să-şi poată împlini legământul făcut, de-a lucra pentru „trebuinţele bisericii" *ca organizator*, pentru „mântuirea poporului" *ca preot* şi în „spiritul timpului" ca un iscusit diplomat şi *cârmuitor de norod.*

In ipostasele acestea a dominat, cu uriaşa sa personalitate, toate evenimentele hotărîtoare ale vieţii Românilor transilvăneni.

Mulţi cercetători şi biografi au prins în slove o lature sau alta a marelui Şaguna, dar totuşi fragmentul de istorie şaguniană nu este epuisat până acum.

Se împlinesc la 29 Iunie a. c. 72 de ani dela moartea Mitropolitului Şaguna şi iată că după aproape trei sferturi de veac, preocupările în jurul personalităţii sale sunt tot atât de proaspete ca şi la început. Românii din Transilvania — cler şi popor — sorb şi azi puteri noui din apa întremătoare a spiritului şagunian, urmându-i şi mai ales întregindu-i lăsământul printr'o largă concepţie de înfrăţire a clerului cu poporul, cari trudesc deopotrivă spre binele obştesc.

Marele Şaguna a spus odată că: „Bucuriile poporului meu sânt bucuriile mele şi durerile lui sânt durerile mele". Acelaş ataşament şi întrepătrundere cu necazurile poporului stăruieşte încă şi azi, şi va stărui mereu, în sufletul marilor noştri arhierei ardeleni.

Intâiul plinitor al lăsământului şagunian, I. P. Sf. Sa Mitropolitul Nicolae al Ardealului, a făcut ocazional aceeaşi mărturisire: „In ce mă priveşte, sunt gata să intru cu poporul credincios al meu, dacă aşa va fi hotărît din partea lui Dumnezeu, şi în noaptea cea mai apăsătoare a suferinţei" (Mitropolitul Nicolae: Mântueşte Doamne poporul Tău, p. 51). Aceasta este o mărturisire care defineşte în chip lămurit caracterul de căpetenie al Bisericii noastre: „Biserică a po-

porului", ai cărei ierarhi stau alăturea de popor şi la bine şi la rău, neabătându-se dela linia şaguniană.

Linia populară trasată de Mitropolitul Şaguna a fost şi călăuza luminatului vlădică Nicolae Colan al Clujului, păstrătorul de legi şi datini de dincolo de Feleac, ori de câte ori se găsea cu poporul în grele încercări. P. Sf. Nicolae a dat povaţă şi vrednicului preot Fl. M. de-a se ocupa cu una dintre laturile marelui Mitropolit Şaguna, care n'a fost reliefată până acum: *Şaguna ca predicator.*

Cunoşteam de mai 'nainte gustul şi priceperea Păr. Fl. M. în cercetarea „vechilor cazanii". Ştiam şi aceea că după ce a dat la lumină lucrarea despre „Cazania lui Varlaam", pe care am încrestat-o la acest loc, se ocupa cu gândul să publice şi studiul despre Şaguna. Iată că avem acum rodul ostenelilor sale.

Privită în ansamblu, lucrarea aceasta vădeşte iscusinţa, fineţea şi pasiunea de cercetător a autorului. Păr. Fl. M. este cu adevărat un îndrăgostit al cercetărilor a tot ce este românesc şi pe înţeles obştesc. Şi scoate lucruri minunate de sub spuza trecutului nostru. In setea sa de harnic lucrător, refuză totdeauna a sorbi apa sălcie a pârâiaşelor ce vin cu vremurile. Intorcându-se tocmai la isvor, îl descopere, îl curăţă şi bea; ia documentul, îl descifrează, îi numără filele şi scrie. Scrie într'o limbă cu mireasmă de tămâie. Ca să ilustrăm cât de stăruitor a fost şi la cercetarea predicilor lui Şaguna, ajunge să pomenim că la p. 82 din studiul de faţă, ne arată câte locuri a întrebuinţat Şaguna din Sf. Scriptură în cele 29 de predici ale sale.

Lucrarea cuprinde 2 părţi mari:

1. *Studiul introductiv* despre predicile lui Şaguna, cu textul celor trei predici duminicale plus cea de instalare; şi 2. *Textul celor 26 predici* la sărbătorile de peste an.

1. In partea introductivă înregistrează lucrul biografilor harnici şi luminaţi cari au reliefat fie o lature, fie alta, a marelui Mitropolit Şaguna. Constată apoi că dintre ostenitorii de până acum, nici unul nu s'a oprit exclusiv asupra grijii primordiale pe care a avut-o Şaguna de-a lumina poporul şi de-a sfătui preoţimea să predice. Şaguna a fost tot atât de mare preot, ca şi organizator.

Studiul introductiv are trei capitole:

Cap. I. *Situaţia predicii în Transilvania înainte de Şaguna,* în care face o scurtă privire asupra predicilor româneşti din Transilvania până la Şaguna, pentru ca în capitolele cari urmează să ne arate în ce chip a ştiut el să dea avânt predicii.

Cap. II. *Ce a făcut Şaguna pe tărâmul predicei din Ardeal.* Marele arhiereu, sporind cursul clerical din Sibiu dela 6 luni la un an, stăruieşte prin dese epistole circulare ca preoţii să nu rupă legătura cu cartea şi să înveţe poporul prin predici. A dat poruncă preoţilor să-şi scrie predicile şi să i le trimită la Sibiu, lucru care s'a şi făcut

în bună parte. Unele din aceste predici se găsesc în arhiva Consiliului arhiepiscopesc din Sibiu.

Cu exemplu a premers mai întâi însuşi arhiereul. A predicat mult şi s'a îngrijit să pună în mâna preoţimii şi a poporului cu dragoste de carte, predici scrise şi tipărite. Astfel retipăreşte la Sibiu, în 1855, „Chiriacodromionul" lui Nichifor Teotoche, dar adaugă la sfârşit şi cele 26 predici ale sale. Din aceste predici tipăreşte 4 şi în l. germană. La 1857 retipăreşte tot în Sibiu, „Tâlcuiala Evangheliilor" după ediţia dela Buda (1835), ca să folosească preoţilor ca isvor omiletic.

Capitolul acesta autorul îl încheie cu textul celor 3 predici duminicale: La Dumineca 21 după Rusalii, 33 după Rusalii şi la a Vameşului şi fariseului, plus predica de instalare.

Şaguna supraveghiază apoi pas cu pas progresul preoţilor pe teren omiletic. Constatând ocazional că unii preoţi nu prea fac treabă în laturea aceasta, trimisese la 1857 o circulară foarte hotărîtă, arătându-şi mâhnirea că nu toţi preoţii şi-au procurat Chiriacodromionul şi nu toţi citesc Cazania în biserici. Şi zice: „Pe cei leneşi şi neascultători îi voiu arăta prin circular întregei Eparchii şi îi voiu lipsi de parohie ca pe nişte nedestoinici de-a mai păstori poporul lui Dumnezeu".

Cap. III. *Isvoarele, fondul, forma şi stilul predicilor lui Şaguna.* Acest capitol este coroana studiului păr. Fl. M. Aici ne prezintă cu adevărat pe marele Şaguna în chip de orator şi iscusit mânuitor de condei şi stil.

Predicile lui Şaguna sunt *biblice*, în majoritate hristocentrice. Nu face o morală de gazetă, ci aşează *ca fond* pe Hristos în mijlocul vieţii credincioşilor săi.

Forma este cea a predicii tematice. „Fiecare predică desvoltă o temă, o sprijineşte pe temeiuri scripturistice şi se încheie cu îndrumări practice" (p. 100).

Stilul este cel al vechilor cazanii. Ferindu-se de curentul ciparianist, ne dă „o fericită îngemânare a graiului bisericesc cu cel poporal" (p. 101).

Păr. Fl. M. îşi încheie studiul introductiv astfel: „Cel ce va ispiti una câte una predicile lui Şaguna, va vedea cum din luminata lor înţelepciune, din părinteasca lor povaţă, din limpezimea, din căldura, din temeiurile, din bogăţia şi din frumuseţea lor apare şi se înalţă un alt Şaguna: preotul, propovăduitorul, apostolul, tot aşa de mare ca Şaguna cârmuitorul, organizatorul şi creatorul de aşezăminte" (p. 102).

In partea a doua a cărţii ne dă textul celor 26 predici la sărbătorile de peste an.

Păr. Fl. M. a făcut bun lucru. Indoit de bun. Intâi, pentru că a

retipărit predicile lui Şaguna, şi apoi a făcut cunoscută laturea predicatorială a marelui arhiereu.

Dacă Şaguna a stăruit atât de mult pentru înzestrarea bisericilor cu cărţi de predici, noi, cari suntem călăuziţi de spiritul lui, nu vom osteni nici odată să recomandăm fraţilor preoţi procurarea acestui fagure omiletic: Predicile lui Şaguna.

Preot NICODIM BELEA

I. Lupaş, membru al Academiei Române: DOI PRECURSORI AI LUI HORIA IN AUDIENŢĂ LA CURTEA ÎMPĂRĂTEASCĂ DIN VIENA. Analele Academiei Române. Memoriile Secţiunii istorice. Seria III, Tomul XXVI, Mem. 14. Bucureşti, Monitorul Oficial şi Imprimeriile Statului. Imprimeria Naţională 1944, p. 92+8 planşe. Preţul Lei 250.—

Prin studiul de faţă, care este o comunicare făcută în şedinţa publică a Academiei Române din 29 Oct. 1943, Păr. Prof. univ. I. Lupaş aduce preţioase lămuriri cu privire la frământările religioase din veacul XVIII în Transilvania.

In urma unor minuţioase cercetări ştiinţifice în arhiva Cancelariei aulice transilvane din Viena, autorul a descoperit un proces-verbal redactat în limba germană, în zilele de 14 şi 15 Aprilie 1752, cu prilejul unei anchete ordonate la Curtea împărătească. Acest proces-verbal desvăluie adevărul că, cu trei decenii înainte de înfăţişarea aprigului luptător naţional Horia la Curtea din Viena, fuseseră primiţi aici în audienţă alţi doi reprezentanţi ai ţărănimii ardelene, de astă dată pentru apărarea dreptei lor credinţe: ţăranul Oprea Miclăuş din Sălişte şi preotul-ţăran Moise Măcenic din Sibiel.

Se ştie în ce împrejurări s'a întâmplat sdruncinarea unităţii religioase a Românilor ardeleni prin ruşinosul act dela 1700. S'au unit abia o mână de preoţi şi protopopi, poporul rămânând curat şi neclintit în legea strămoşească. Când a început să se desmeticească şi să afle dedesubturile vicleniei iezuito-habsburgice şi atitudinea preoţilor „slabi de înger", poporul a reacţionat aşa cum se ştie: demn, hotărît, ţinând dârz la dreapta credinţă şi cerând insistent „preoţi curaţi" — adică neuniţi cu Roma papală.

Din toate informaţiile şi actele oficiale câte s'au păstrat cu privire la aceste frământări religioase din Transilvania, se evidenţiază în mod deosebit personalitatea ţăranului săliştean *Oprea Miclăuş*, „om de neşovăitoare îndrăsneală şi energie sufletească, pe care nicio ameninţare şi nicio primejdie nu a putut să-l clatine din hotărîrea lui de luptă şi de jertfă pentru apărarea credinţei şi pentru biruinţa dreptăţii" (p. 9). Intrebat la Viena de către anchetatorul oficial: ce l-a îndemnat să vină la Curte în numele poporului, care înainte cu 40 ani a primit unirea cu Roma, iar acum nu o mai poate părăsi fără călcare

de jurământ, el răspunde cu o claritate și îndrăsneală uimitoare. „Noi recunoaștem că este păcat mare să-ți părăsești credința; dar *noi nu am fost niciodată uniți*, așa dar nici nu părăsim unirea, ci rămânem numai în vechea noastră credință; căci oricât s'ar părea că am fi fost uniți, totuși aievea lucrul stă cu totul altfel, căci *numai preoții noștri s'au arătat ca și cum ei ar fi uniți* și au jurat de o parte că ei ar fi primit *legea nemțească, adecă unirea*, iar de altă parte față de noi se legau pe ce aveau mai scump și se jurau în tot chipul, că *ei numai de silă s'au arătat față de domni, ca și cum ar fi uniți*, dar că aievea nu ar fi fost, ci ar fi rămas statornici în vechea credință și că *jurământul, pe care ei l-au făcut de silă, nu ar avea nici o tărie*. Aceasta este acum pricina de căpetenie, că noi pe astfel de înșelători nu vrem să-i mai suferim, nici să-i mai avem ca preoți ai noștri, ci poftim astfel de preoți cari joară numai într'un fel, nu în două feluri" (p. 13—14). Mai departe, el cere insistent „sau episcop de legea noastră, sau drum slobod să plecăm din țară".

Această îndrăzneață mărturisire a fost însă scump plătită, căci Oprea Miclăuș și-a găsit sfârșitul între fioroasele ziduri ale temniței din Kufstein, după peste 30 ani de chinuri.

Al doilea precursor al lui Horia în privința audienței la Curtea din Viena a fost preotul *Moise Măcenic* din Sibiel. Tulburați de cele aflate despre preoții lor, cari s'au unit cu Roma fără ca ei să știe ceva, țăranii din Sibiel au rugat pe Moise Măcenic, „om cu bună cunoștință de carte și cu tragere de inimă pentru cele sfinte", să plece în Țara Românească și să se hirotonească acolo preot, pentru a avea și ei „preot curat". Hirotonit de către Mitropolitul Neofit în anul 1746, la Mitropolia din București, Moise Măcenic s'a întors în Sibiel, unde a fost întâmpinat cu bucurie și cu toată încrederea de către săteni, cărora a început să le facă slujbe și toate cele duhovnicești în vechea credință strămoșească. Prinzând însă de veste vicarul Petru Aron dela Blaj că din biserica din Sibiel fuseseră alungați preoții uniți trimiși de stăpânire și acum slujește Moise Măcenic, acesta a fost arestat numai decât și aruncat în temnița din Sibiu, unde a pătimit 17 luni. Scos din închisoare, s'au făcut viclene presiuni asupra lui promițându-i-se că va primi din nou dreptul să slujească dacă va face și el jurământul pe care-l fac toți preoții uniți, cei ocrotiți de milostivirea Crăiesei din Viena. Admirabilul său răspuns se află menționat în procesul-verbal din 14 și 15 Aprilie 1752. El spune în cuvinte răspicate și îndrăsnețe că „nicio putere din lume nu va fi în stare a-l îndupleca să facă vreun jurământ deosebit de acela, pe care îl făcuse la 1746 în fața lui Dumnezeu și a Mitropolitului Neofit din Bcurești".

Aici, autorul lucrării de față face o frumoasă și justă remarcă: „Ce bine ar fi fost dacă și vlădica Atanasie Anghel ar fi avut în Aprilie 1701 tăria sufletească a smeritului țăran-preot Moise Măcenic din Sibiel și aducându-și aminte, ca acesta, de jurământul făcut la

Mitropolia din Bucureşti, înaintea lui Dumnezeu, a patriarhului Dosofteiu al Ierusalimului şi a mitropolitului Teodosie Veştemeanul, că va apăra în tot cursul păstoririi sale ortodoxia, ar fi putut lua hotărîrea bărbătească să respingă jurământul ce i s'a cerut atunci din partea Impăratului. De câte sfâşieri şi frământări dureroase ar fi rămas, în cazul acesta, scutit neamul românesc din Ţara transilvană! Şi atunci şi mai târziu" (p. 22).

Nu mult după refuzarea jurământului ce i s'a cerut, Moise Măcenic a ajuns şi el, alături de neînfricatul luptător săliştean Oprea Miclăuş, în întunerecul temniţei dela Kufstein. Zadarnice au fost toate intervenţiile ţăranilor la tronul milostivirii (Gnadenthron) pentru eliberarea lor, căci după multe suferinţe, cei doi precursori ai lui Horia, împreună cu alţi mucenici ai ortodoxiei, şi-au găsit moartea între zidurile fioroasei fortăreţe tiroleze.

Rezistenţa Românilor ardeleni în această privinţă este pilduitoare şi a ajuns să fie cunoscută şi preţuită în toată Europa. Astfel profesorul universitar R. W. Seton-Watson din Londra, scrie cu drept cuvânt că „turma ortodoxă a fost lăsată fără episcop şi într'o lipsă totală de preoţi; aceasta a fost într'adevăr una din principalele cauze a inferiorităţii Românilor din veacul al XIX-lea. Dar ei au rezistat cu dârzenie tuturor condiţiunilor defavorabile şi au dovedit o *uimitoare virilitate şi tenacitate a sentimentului naţional, fără egal în Europa*".

Lucrarea de faţă a Păr. Prof. I. L. este urmată de 23 „anexe", cari cuprind textele unor interesante documente contimporane dintre anii 1744—1784, cu privire la luptele religioase ale Românilor ardeleni. Actele sunt redactate în limba latină, română, germană şi maghiară. Cartea se încheie cu „Protocolul de investigaţiune contra călugărului Visarion", în facsimil.

Greutatea studiului şi valoarea documentelor prezentate aici de către eminentul dascăl de istorie naţională, precum şi numele Profesorului Lupaş, care a trecut de mult dincolo de graniţele Ţării noastre, ne dispensează de a mai recomanda ispitirea cărţii.

MINODORA BELEA

CARE ESTE ADEVĂRUL ASUPRA BISERICII DIN RUSIA? Documente semnate de I. P. Sf. Patriarh *Nicodim* al României, I. P. Sf. Patriarh *Alexie* al Rusiei, I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae* al Kievului şi Galiţiei şi Prof. univ. Dr. *Nicolae Popescu - Prahova*. Bucureşti, Editura ziarului „Crainicul nostru" 1944, p. 32. Preţul Lei 50.—

Patru mărturii de prestigiu spulberă îndoielile ce existau în privinţa situaţiei reale a Bisericii din Rusia. Indoielile acestea, s'o spunem făţiş, proveniau din necunoaşterea problemei. Pescuitorii în apă tulbure au exploatat lipsa de informaţiuni exacte privitoare la stările bisericeşti din URSS pentru a semăna germenii neîncrederii în corectitudinea raporturilor dintre statul sovietic şi instituţia sfântă.

Participarea Bisericii ruseşti la purtarea sarcinilor răsboiului victorios de apărare a patriei a fost sinceră şi loială, fapt pentru care conducerea de stat sovietică i-a exprimat toată gratitudinea ei.

Astăzi, spre deosebire de era ţaristă, Biserica rusească este alăturea de popor. Răposatul profesor universitar Dr. N. Popescu-Prahova, în prefaţa ce-a scris-o pentru această broşură de documentare, spune printre alte: „Din citirea prezentei lucrări reiese în chip evident că Bisericile se bucură în Rusia sovietică de libertăţile necesare existenţei lor şi că dacă au avut loc unele sancţiuni împotriva clericilor ele au fost pronunţate din considerente de natură politică, împotriva acelora cari luptau contra noului regim politic şi social, iar nu din motive religioase" (p. 4). GR. T. M.

BIBLIOTECA „CHEMĂRI CĂTRE TINERET". Cu binecuvântarea şi sprijinul efectiv al I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae* al Ardealului, talentatul nostru colaborator Păr. Diacon *Nicolae Mladin*, profesor de Teologie morală şi Mistică la Academia teologică „Andreiană", a pornit la drum, acum un an, biblioteca intitulată *Chemări către tineret.*

In ciclurile de conferinţe organizate la Universitatea Ardealului de FORS-ul sibian, Păr. N. M. a adus de fiecare dată contribuţiuni pe cât de limpezi şi într'aripate, pe-atât de substanţiale, la îndrumarea tineretului nostru şcolar spre zările unei vieţi creştineşti. Trei dintre aceste contribuţiuni, apărute în paginile revistei noastre, au fost reproduse în broşură şi înglobate în biblioteca amintită.

Cititorii noştri le cunosc conţinutul.

In reproducere, ele se recomandă mai ales atenţiunii profesorilor de Religie şi diriginţilor de clase. Subiecte ca *Tinereţe şi Inviere, Martirii Ortodoxiei* şi *Tineretul şi Rugăciunea* — căci acestea formează primele trei piese ale bibliotecii în chestiune — reprezintă cele mai utile premii ce pot fi acordate şcolarilor sârguincioşi.

Comande, la Consiliul arhiepiscopesc ort. rom. din Sibiu (str. Mitropoliei 45). GR. T. M.

CRONICA

VIZITA DELEGAŢIEI BISERICII RUSE IN ROMÂNIA. M'am simţit copleşit de o îndreptăţită bucurie — şi cu mine, cred, toată suflarea românească — când am aflat că la Moscova s'a ţinut congresul pentru alegerea Patriarhului Rusiei ortodoxe. I. P. Sf. Sa Patriarhul Nicodim al României a fost reprezentat printr'o delegaţie de înalţi clerici, în frunte cu P. Sf. Iosif Gafton, episcopul Argeşului, Pr. Constantin Burducea, preşedintele UPDR şi Pr. I. Petrescu-Visarion.

Acest moment a fost şi este considerat cu mult mai mult decât un simplu fapt divers. El este — am putea spune — un eveniment epocal în evoluţia istorică spirituală a poporului rusesc. Insemnătatea lui constă mai ales în faptul că a spulberat incertitudinea în care eram constrânşi să plutim cu privire la situaţia Bisericii din Rusia.

Sâmbătă 12 Mai a. c. a sosit cu avionul în Bucureşti, o delegaţie din partea Prea Fericitului Patriarh Alexie al Moscovei şi al întregii Biserici ruse, formată din P. Sf. Episcop Ieronim al Chişinăului şi Moldaviei, Protoiereul Moscovei Alexandru Smirnov şi Preotul Mihail Zernov.

Cu ceremonialul cuvenit, delegaţia Bisericii ruse, a fost primită Duminecă 13 Mai, la orele $9\frac{1}{2}$ a. m., de I. P. Sf. Patriarh Nicodim, în Palatul patriarhal. Din partea Prea Fericitului Patriarh Alexie al Moscovei şi a toată Rusia, delegaţia a prezentat I. P. Sf. Patriarh Nicodim o scrisoare, în cuprinsul căreia se pot descifra diferite probleme bisericeşti, care au menirea de a afla cele mai optime mijloace pentru o cât mai strânsă legătură între bisericile şi între popoarele român şi rus. Aceeaşi delegaţie a înmânat I. P. Sf. Patriarh Nicodim darul Prea Fericitului Patriarh Alexie, constând într'o minunată icoană aurită a Sfântului Ierarh Nicolae şi din câteva cărţi despre biserica şi Palatul ierarhia rusă.

In aceeaşi zi, la orele 10, delegaţia a fost condusă de I. P. Sf. Patriarh Nicodim, împreună cu toată suita, în catedrala Sf. Patriarhii, asistând la oficierea sf. Liturghii, şi apoi la o agapă frăţească în Palatul patriarhal.

In ziua următoare, în cadrul unei şedinţe prezidată de I. P. Sf. Patriarh, s'au desbătut şi rezolvit într'o atmosferă de prietenie problemele cuprinse în scrisoarea Prea Fericitului Patriarh Alexie.

Nu mult după terminarea conferinţei, în aceeaşi zi, oaspeţii ruşi au fost conduşi de I. P. Sf. Patriarh, împreună cu însoţitorii perma-

nenţi ai delegaţiei Bisericii ortodoxe ruse, precum şi împreună cu ministrul cultelor P. C. preot C. Burducea, la mânăstirea Cernica, precum şi la orfelinatul Orfanilor de răsboiu. După vizitarea acestora, soborul mânăstirii a oferit o masă în cinstea oaspeţilor ruşi, către seară fiind conduşi la Bucureşti.

Cu binecuvântarea I. P. Sf. Patriarh Nicodim, Marţi 15 crt., în prezenţa I. P. Sf. Sale şi a Părintelui Burducea, ministrul Cultelor, delegaţia a oficiat sf. Liturghie şi parastasul pentru odihna sufletului Patriarhului Serghie al Moscovei, dela moartea căruia s'a scurs un an.

Indată după aceasta, delegaţia a fost condusă la mânăstirea Ţigăneşti, unde a vizitat Orfelinatul de fete orfane de răsboiu, cât şi atelierele de ţesătorie de acolo.

Miercuri 16 l. c., oaspeţii ruşi au fost conduşi la Facultatea de Teologie din Bucureşti, unde decanul Facultăţii, împreună cu întregul consiliu profesoral, i-a primit în mod solemn. Delegaţia rusă a oferit cărţi în limba rusă, iar dela Facultatea de Teologie s'au oferit pentru Institutul teologic dela Moscova diferite lucrări teologice române.

Cu un ceremonial deosebit, delegaţii au fost primiţi, apoi, la Seminarul central.

Inalţii oaspeţi au vizitat Joi 17 l. c. Palatul Sf. Sinod, mânăstirea Antim, Institutului biblic al Bisericii ortodoxe şi Schitul Darvari, precum şi diferite cartiere ale oraşului Bucureşti.

De sigur că această vizită nu poate fi interpretată numai ca un simplu act de curtuasie. Ea îşi are semnificaţii cu mult mai adânci. Dacă primul eveniment: alegerea Patriarhului Rusiei ortodoxe, ne-a dat prilejul de-a constata situaţia reală a Bisericii ruse, vizita aceasta ne îndreptăţeşte să credem că lucrurile merg tot mai în spre bine. Incertitudinile încep să dispară. Faptele, nu vorbele, nici concluziile trase din svonuri cu caracter propagandistic, ne deschid ochii spre a vedea toate cât mai clar. Este un fapt cât se poate de îmbucurător: cele două biserici surori şi cele două popoare vecine vor colabora în felul acesta şi pentru propăşirea lor spirituală.

AVRAM PETRIC

NOUL EPISCOP AL BISERICII EVANG. C. A. DIN ROMÂNIA. Duminecă 29 Aprilie a. c. s'a făcut la Sibiu alegerea noului episcop al Bisericii evanghelice C. A. din România, în prezenţa Păr. Zaharia Mântulescu, directorul general al Cultelor. Distinsul pastor şi teolog protestant D. *Friedrich Müller*, vicar episcopesc, a obţinut unanimitatea voturilor şi a fost proclamat ales.

Criza din Biserica săsească a luat astfel sfârşit. Conducerea hitleristă, în frunte cu fostul episcop Wilhelm Staedel, impusă în 1941 de elemente extremiste din aşa numitul „Grup etnic german" al lui Andreas Schmidt, este astfel cu desăvârşire înlăturată. Noului episcop îi revine

sarcina de-a îndrepta relele pricinuite acestei obştii religioase de amestecul brutal al agenţilor nazişti în viaţa ei lăuntrică. O va face, pentru că-i preot cu frica lui Dumnezeu, cărturar de seamă şi om de convingeri democratice sincere şi statornice.

Născut la 28 Octomvrie 1884 în Valea-Lungă (jud. Târnava-mică) dintr'o familie ţărănească şi rămas orfan de ambii părinţi la vârsta de trei ani, actualul episcop evanghelic şi-a făcut studiile primare şi secundare în ţară, iar cele universitare la Leipzig, Cluj, Viena şi Berlin. Numit profesor secundar în Braşov şi redactor al ziarului „Kronstädter Zeitung", avansează curând director al Şcoalei normale de fete din Sighişoara, în care calitate a tipărit un excelent manual de Istorie a Românilor (*Lehrbuch der Geschichte Rumäniens.* Sibiu 1921), pe care marele Nicolae Iorga l-a recenzat elogios, relevându-l şi într'o şedinţă a Senatului României.

In 1928 a fost invitat să conducă parohia evanghelică C. A. din Sibiu, unde a păstorit până la alegerea sa ca episcop. Intre timp, a mai îndeplinit funcţiunea de consilier şcolar la Consistorul ev. C. A..

Ales pentru întâia dată vicar episcopesc în 1932, a stat în fruntea preoţilor saşi cari s'au împotrivit tendinţelor de fascizare a Bisericii sale, îndurând prigoniri revoltătoare. Citat la Berlin ca să dea seamă de atitudinea sa, n'a consimţit în ruptul capului să renunţe la calea pe care umblase toată viaţa. Numai datorită unei întâmplări minunate s'a putut înapoia teafăr la Sibiu, după ce siguranţa vieţii îi fusese la un moment dat grav periclitată.

In două rânduri (1932 şi 1941) era să fie ridicat la scaunul episcopal, dar l-au împiedecat elementele săseşti cari nu vedeau cu ochi buni comportarea sa creştinească.

Episcopul D. Friedrich Müller a tipărit mai multe lucrări de valoare, dintre cari menţionăm următoarele: *Was ist Offenbarung?* Sibiu 1931; *Die religiöse Lage in Südosteuropa.* Gütersloh 1933; *Völkerentwicklung und Christentum.* Stuttgart 1935. Facultatea de Teologie dela Universitatea „Martin Luther" din Halle-Wittenberg i-a decernat titlul de „doctor honoris causa".

Curajul şi tenacitatea cu care Episcopul D. Friedrich Müller s'a împotrivit tendinţelor naziste de păgânizare a creştinismului, ne aduce aminte de lupta eroică a celebrului pastor Martin Niemöller.

Cetăţean loial al ţării româneşti, faţă de Biserica noastră ortodoxă a manifestat statornic simţăminte de sinceră preţuire şi dragoste frăţească.

Dr. GRIGORIE T. MARCU

NOTE ŞI INFORMAŢII

SUNTEM în măsură să anunţăm că harnica tiparniţă a Episcopiei ortodoxe române a Vadului, Feleacului şi Clujului este pe punctul de-a da gata a doua ediţie a **Noului Testament dela Cluj**, *publicat prin purtarea de grije a P. Sf. Episcop* Nicolae Colan, *membru activ al Academiei Române.*

PROTOPOPUL Băii Mari, P. C. Sa Părintele *Ioan Bânda*, a fost însărcinat cu administrarea Eparhiei Maramurăşului, până la alegerea noului episcop. P. C. Sa poartă titlul de vicar episcopesc.

CLUJUL ortodox are un liceu confesional, recent înfiinţat. Inaugurarea acestui aşezământ pus în slujba culturii poporului s'a făcut în prezenţa P. Sf. Episcop Nicolae Colan.

Cu purtarea agendelor direcţiunii a fost însărcinat Păr. Prof. Emil Nicolescu.

ACADEMIA Română, în sesiunea ei din luna aceasta, va asculta discursul de recepţie al P. Sf. Episcop *Nicolae Colan*, ales membru al secţiunii istorice în locul rămas vacant prin săvârşirea din viaţă a lui Nicolae Titulescu.

Va răspunde P. Sf. Sale, potrivit uzanţelor academice, dl Prof. univ. Dr. Silviu Dragomir, membru activ al acestei înalte instituţii.

Vom reveni cu amănunte.

MAREŞALUL *Stalin*, preşedintele Consiliului comisarilor poporului al URSS, a avut o amplă întrevedere cu I. P. Sf. *Alexie*, patriarhul Moscovei şi al întregei Rusii. A participat şi dl *Viaceslav Molotov*, comisarul Afacerilor externe ale URSS.

TRUPELE britanice de sub comanda Mareşalului Montgomery au eliberat dintr'un lagăr german pe renumitul pastor *Martin Niemöller*, cel mai neînduplecat adversar al neopăgânismului hitlerist.

Predicile nenumărate pe cari le-a rostit în faţa a mii de oameni la Berlin-Dahlem, unde îşi avea parohia, au iritat cercurile conducătoare naziste în aşa măsură, încât acestea au hotărît să-i închidă gura cu orice preţ. I-a fost înscenat un proces răsunător. Achitat, agenţii Gestapoului nu i-au dat răgaz nici să răsufle. Ridicat de-acasă, i s'a pierdut urma. După opt ani de detenţiune, omul care n'a înţeles să se târguiască nici odată cu convingerile sale creştineşti este iarăşi liber.

Pastorul Niemöller, în primul răsboiu mondial, a fost comandantul unui submarin.

GR. T. M.

REVISTA TEOLOGICA

ORGAN PENTRU ȘTIINȚA ȘI VIAȚA BISERICEASCĂ
ÎNFIINȚATĂ ÎN ANUL 1907 DE PROFESORUL Dr. NICOLAE BĂLAN

FOȘTII DIRECTORI AI „REVISTEI TEOLOGICE" :

Inalt Prea Sf. Sa **Dr. NICOLAE BĂLAN,** Mitropolitul Ardealului (1907—1916), ajutat în 1914—1916 de către dl Prof. univ. Dr. Silviu Dragomir
P. Sf. Sa Episcopul **POLICARP MORUȘCA** (1921—1922)
P. Sf. Sa Episcopul **NICOLAE COLAN** (1923—1936)

GRUPAREA REVISTEI: **BALCA NICOLAE, BELEA MINODORA, BELEA NICODIM, BEZDECHI ȘT., BODOGAE T., BOLOGA LUCIAN, BUNEA I., CĂLUGĂR D., CÂNDEA SP., CHIOARIU I., CIORAN E., CIUHANDU GH., COMAN V., COSMA A. C., CRĂCIUN I., DĂNCILĂ I., FELEA V. IL., GHERMAN P. (†), GHERMAN SEPTIMIA, GHIBU O., HRADIL IOSIF, ILIESCU ADINA, LITERAT V., LUNGULESCU I. N., LUPAȘ I., LUPȘA ȘT., MAIOR GH., MATEIU I., METEȘ ȘT., MLADIN NICOLAE, MOGA I., MOȘOIU I., MUȘLEA C., NANU A., NEAGA N., NEAGU M., OANCEA ZOSIM, OPRIȘ I., PETRANU C., POPA AL., POPA GRIGORE, POPOVICI N., RADU AUREL, RADU SIMION, REZUȘ P., SÂRBU C., SCRIBAN IULIU, SECAȘ GH., STAN LIVIU, STANCA SEB., STĂNESCU G. G., STĂNILOAE D., STOICA EM., ȘESAN P. MILAN, ȘOIMA GH., TECULESCU HORIA (†), TERCHILĂ NICOLAE, TODORAN IZIDOR, VASILESCU E., VASILESCU MARIANA, VEȘTEMEAN D., VLAD SOFRON, VONICA NICOLAE (†)**

DIRECTOR: **GRIGORIE T. MARCU**

Redacția și Administrația: SIBIU, ACADEMIA TEOLOGICĂ „ANDREIANĂ"

BIBLIOGRAFIE

Mitropolitul *Nicolae*: MÂNTUEŞTE DOAMNE POPORUL TĂU. Sibiu. Tipografia Arhidiecezană 1945, p. XVI+254. Preţul Lei 800.— Coperta: Ieromonah Arsenie.

Cartea celor şapte ani [1938—1944] de sbucium românesc oglindit în cuvântări, discursuri şi pastorale arhiereşti.

† **Nicolae**, Episcopul Clujului: Noul Testament. Cluj 1942

Albu Nicolae: Istoria învăţământului românesc din Transilvania până la 1800. Blaj 1944

Aristofan: Plutus. Trad. de St. Bezdechi. Sibiu 1944

Bezdechi Şt. Dr. Prof. univ.: Cronica inedită dela Blaj a protosinghelului Naum Râmniceanu. Partea I. Sibiu 1944

Bodogae T. Preot Dr.: Despre cunoştinţele teologice ale preoţilor români de acum 200 de ani. Sibiu 1944.

Borza Al.: O problemă fundamentală pentru Biserică şi Neam: Copiii. Timişoara 1944

Branişte Ene Diacon: Explicarea Sfintei Liturghii după Nicolae Cabasila. Bucureşti 1943

Ciceu Teodor Preot: Tâlmăciri la Evangheliile Duminecilor de peste an. Cluj 1945

Ciolan N. I.: Catehismul vieţii politice a Românilor. Sibiu 1944

Diamandi Sterie: Fiul lui Dumnezeu-Fiul Omului. Vol. II: Activitatea şi învăţătura. Bucureşti 1943. Vol. III: Patimile, moartea şi învierea. Bucureşti 1943

Dragomir Silviu Dr. Prof. univ.: André Şaguna et Joseph Rajacic in: Balcania. VI. Bucarest MCMXLIII, p. 242—282

Fruma I. Dr. şi **Marcu** T. Grig. Dr.: Procesul Mântuitorului. Studiu juridic şi teologic. [„Seria Teologică" nr. 30] Sibiu 1945

Lupaş I. Dr. Prof. univ.: Doi precursori ai lui Horia în audienţă la Curtea împărătească din Viena. Bucureşti 1944

Lupaş-Vlasiu Marina Dr.: Aspecte din istoria Transilvaniei. Sibiu 1945

Lupşa St. Dr. Prot.: Primatul sf. Apostol Petru în literatura primelor trei veacuri creştine. Iaşi f. a.

Marcu T. Grigorie Dr. Diacon: Un temeiu documentar al istoricităţii cărţilor Noului Testament: Fragmentul Muratori („Contribuţiuni la studiul T. N." nr. 4). Sibiu 1944

— Din neamul lui Dumnezeu suntem [Bibl. „Veniţi la Hristos" nr. 19]. Sibiu 1945

Mateiu I., **Roşca** P., **Gherghel** I., **Cioranu** S., **Lupaş** S. şi **Gârbacea** I.: Factorii transilvani ai unirii. Braşov 1944

Mladin Nicolae Diacon: Bucură-te Mireasă Pururea Fecioară. Sibiu 1945

Muşlea C. Candid: Biserica Sf. Nicolae din Şcheii-Braşovului, vol. I (1292-1742). Braşov 1943

Petranu Coriolan Dr. Prof. univ.: Arta românească din Transilvania. Sibiu 1943

— Ars Transsilvaniae. Etudes d'Histoire de l'Art transylvain. Sibiu 1944

— Biserica reformată din Sighet şi bisericile de lemn din Maramureş. —

— Biserica Sf. Nicolae din Braşov şi Odoarele ei. Sibiu 1945.

Platon: Euthyfron Menexen. Trad. de St. Bezdechi. Sibiu 1943

— Hippias Maior (Despre frumos). Trad. de St. Bezdechi. Sibiu 1943

— Menon Euthydemus. Trad. de St. Bezdechi. Sibiu 1943

Prodan D.: Teoria imigraţiei Românilor din Principatele Române în Transilvania în veacul al XVIII. Sibiu 1944

Pulpea I. Ioan Diacon: Sfântul mucenic Emilian din Durostor. Bucureşti 1945

Reli Simion Dr. Prof. univ.: Istoria vieţii bisericeşti a Românilor. Vol. I. Cernăuţi 1942

Roşca D. D.: Linii şi figuri. Sibiu 1943

— Puncte de sprijin. Sibiu 1943

Şesan Valerian Dr. Prof. univ.: Curs de Drept bisericesc universal. Ed. IV. Cernăuţi 1942

Vasilescu Emilian: Raportul dintre Religie şi Filosofie. Bucureşti 1943

(Tipărit în 29 Maiu 1945) **Lei 300.—**